T.C
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARININ ETKİLİ KULLANILMASINDA OKUL YÖNETİCİLERİNİN ROLÜ

DİLARA ALKAN

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. TUNCER BÜLBÜL

EDİRNE 2023

Tezin Adı: Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Etkili Kullanılmasında Okul Yöneticilerinin Rolü

Yazan: Dilara ALKAN

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; okul dışı öğrenme ortamları bağlamında okul yönetici rollerinin ortaya konmasıdır. Bu araştırmada nitel yöntem kullanılmış ve araştırma desenlerinden olgubilim deseni tercih edilmiştir. Araştırmanın verileri 12 okul müdürü ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilmiştir. Araştırmanın çerçevesi inanç, bürokrasi ve finans olarak üç başlık altında oluşturulmuştur. İnanç başlığı altında okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenci ve öğretmen performanslarına etkisi; bürokrasi başlığı altında okul dışı öğrenme etkinliklerinin yürütülmesinde karşılaşılan durumlar ile okul dışı öğrenme etkinliklerinin okulun kurum kültürüne ve iletişimine etkisi; finans başlığı altında ise okul dışı öğrenme etkinliklerindeki mevcut finansal kaynakların ve hedeflenen finansal kaynakların durumu ele alınmıştır. Araştırma sonuçları okul dışı öğrenme etkinliklerinin öneminin ve okul müdürlerinin bu konudaki sorumluluklarının giderek arttığını ortaya koymaktadır. Bulgulara göre okul yöneticileri okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarını doğrudan veya dolaylı olarak olumlu yönde etkilediğini düşünmektedir. Okul müdürlerine göre okul dışı öğrenme etkinlikleri akademik başarı dışında öğrencinin motivasyonunu, özgüvenini ve kişiler arası ilişkilerini güçlendirmektedir. Okul yöneticilerine göre dışı öğrenme etkinliği içerik açısından hedef gruba uygun olmalı, öğretmen veya öğrencinin kişisel gelişimine katkı sağlamalı, okul programına uygun olmalı ve güvenlik riskleri barındırmamalıdır. Okul müdürleri milli duyguları canlandıran, doğal yaşam sevgisini arttıran, sınav motivasyonunu arttıran ve bilimsel içeriği ile öne çıkan okul dışı öğrenme etkinliklerinin geçekleştirilmesi konusunda daha isteklidir. Okul yöneticileri okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrencinin okula karşı aidiyet duygusunu beslediğini, okulu sahiplenmesini kolaylaştırdığını düşünmektedir. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin okulun çevresi ile iletişimini güçlendirdiğine inanılmaktadır. Ayrıca okul dışı öğrenme etkinliklerinin finansmanın

görüşme yapılan okul türüne göre çeşitlilik gösterdiği görülmüştür. Ortaöğretim kurumlarının çoğunda maddi kaynağın sağlanması konusunda mezunlar derneğinin, kurumlar arası işbirliği protokollerinin, sivil toplum kuruluşlarının maddi kaynak oluşturmada etkili olduğunu görülürken ilkokul ve ortaokullarda okul dışı öğrenme etkinlerinin finansal kaynağını çoğunlukla okul aile birliği ve öğrencilerin bireysel katkılarının oluşturduğu tespit edilmiştir. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin finansal kaynağının sağlanması konusunda okul müdürlerinin çoğu belirli bir standart getirilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul dışı öğrenme ortamı, Okul yöneticisi, Okul yöneticisinin rolleri

Title of the Thesis: The Role Of School Administrator In The Effective Use Of Out Of School Learning Environments

Author: Dilara ALKAN

ABSTRACT

The aim of this study; is to reveal the roles of school administrators within the scope of out-of-school learning environments. In this study, qualitative method was used and phenomenology design was preferred among the research designs. The data of the research were obtained from interviews with 12 school administrators. The framework of the research was formed under three titles as belief, bureaucracy and finance. The effect of out-of-school learning activities on student and teacher performances under the title of belief; the situations encountered in the conduct of out-of-school learning activities under the title of bureaucracy and the effect of out-of-school learning activities on the school's corporate culture and communication; Under the finance title, the current financial resources and targeted financial resources in out-of-school learning activities are discussed. The results of the research reveal that the importance of out-of-school learning activities and the responsibilities of school administrators on this issue are increasing. According to the findings, school administrators think that out-of-school learning activities directly or indirectly affect the academic achievement of students positively. According to school administrators, out-of-school learning activities strengthen students' motivation, self-confidence and interpersonal relationships, as well as academic success. According to school administrators, the extracurricular learning activity should be suitable for the target group in terms of content, contribute to the personal development of the teacher or student, be suitable for the school program and should not contain security risks. School administrators are more willing to implement out-of-school learning activities that stimulate national feelings, increase the love of natural life, increase exam motivation and stand out with their scientific content. School administrators think that out-of-school learning activities encourage the student's sense of belonging to the

school and facilitate their ownership of the school. It is believed that out-of-school learning activities strengthen the school's communication with its environment. In addition, it was observed that the financing of out-of-school learning activities varied according to the type of school. Although alumni associations, inter-institutional cooperation protocols, and non-governmental organizations contribute financial esources to the majority of secondary educational institutions, it has been found that the schoolparent union and the individual contributions of the students are the main sources of funding for extracurricular activities in primary and secondary schools. Most of the school administrators think that a certain standard should be set in terms of providing the financial source of out-of-school learning activities.

Keywords: Out-of-school learning environment, School administrator, School administrator's roles,

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimimin her aşamasında engin bilgi ve deneyimlerinden faydalandığım, tez konumun belirlenmesinde bana yol gösteren ve tezimin hazırlanması aşamasında beni sabırla dinleyen ve bu süreçte bana daima destek olan danışmanım değerli hocam Prof. Dr. Tuncer BÜLBÜL'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve önerilerinden yararlandığım ve ufkumu genişleten hocalarımdan Prof. Dr. Cem ÇUHADAR'a, Doç. Dr. Meltem Acar GÜVENDİR'e, Doç. Dr. Seda Donat BACIOĞLU'na, Dr. Öğr. Üyesi Birol YİĞİT'e, Dr. Öğr. Üyesi Yar Ali METE'ye çok teşekkür ediyorum.

Araştırmamın veri toplama kısmında benimle görüşmeyi kabul eden Edirne ilindeki değerli yöneticilere, samimiyetleri, anlayışları, yardım ve destekleri için teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak, yüksek lisans eğitimi görmemi destekleyen Müdür Başyardımcım Mustafa MUTAFÇILAR'a, sevgili eşim Aykut ALKAN'a ve kızım Güneş'e her zaman yanımda oldukları, desteklerini esirgemedikleri için teşekkür ederim.

Dilara ALKAN

Edirne, 2023

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **I**

ABSTRACT ..... **III**

TEŞEKKÜR ..... **V**

İÇİNDEKİLER ..... **VI**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **IX**

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **X**

KISALTMALAR ..... **XI**

BÖLÜM I **1**

GİRİŞ **1**

1.1.Problem 1

1.1.Araştırmanın Amacı 3

1.2.Araştırmanın Önemi 3

1.3.Sınırlılıklar 5

1.4.Tanımlar 5

BÖLÜM II **7**

KAVRAMSAL ÇERÇEVE **7**

2.1.Okul Dışı Öğrenme 7

2.1.1.Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Kapsamı 8

2.1.1.1.Yaygın Eğitim ve Yaygın Eğitim Ortamları 12

2.1.1.2.Sargın Eğitim ve Sargın Eğitim Ortamları 17

2.1.2.Milli Eğitim Bakanlığında Okul Dışı Öğrenme Etkinlikleri 17

2.1.3.Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinde Karşılaşılan Sorunlar 19

2.2.Okul Dışı Öğrenme Ortamlarında Yönetici Rolleri 21

2.2.1.Yönetici Rolleri 22

2.2.2.Eğitim Kurumlarında Yönetici Rolleri 23

2.3.İlgili Çalışmalar 29

BÖLÜM III 37

YÖNTEM 37

3.1.Araştırmanın Modeli 37

3.2.Çalışma Grubu 37

3.3.Verilerin Toplanması 39

3.4.Verilerin Analizi 41

BÖLÜM IV 43

BULGULAR ve YORUM 43

4.1. Okul Müdürlerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Öğrenci ve Öğretmen Performanslarına Etkisi Hakkındaki Görüşleri 43

4.1.1. Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliğinin Öğrenci-Öğretmen Performansına Maksimum Düzeyde Katkı Sağlayabilmesi İçin Okul Müdürüne Düşen Roller 47

4.2.Okul Müdürlerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Yürütülmesi Hakkındaki Görüşleri 49

4.2.1.Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliğinin Yürütülmesinde Okul Müdürüne Düşen Roller 54

4.3.Okul Müdürlerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliğinin Kurumun Kültürüne ve İletişim Gücüne Etkisi Hakkındaki Görüşleri 56

4.3.1.Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Kurumun Kültürüne ve İletişim Gücüne Maksimum Düzeyde Katkı Sağlayabilmesi İçin Okul Müdürüne Düşen Roller 60

4.4. Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Finans Kaynakları Hakkındaki Görüşleri 63

4.4.1.Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliğinin Finans Kaynakları Çerçevesi Kapsamında Okul Müdürüne Düşen Roller 65

BÖLÜM V 67

SONUÇ ve ÖNERİLER 67

5.1.Sonuç 67

5.2.Öneriler 69

KAYNAKÇA 72

EKLER 80

EK 1. Görüşme Soruları 80

EK.2. Uzman Görüşüne Başvurulan Öğretim Üyeleri 82

EK.3. Edirne İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzin Yazısı 83

EK.4. Etik Kurul Belgesi 84

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Okul Dışı Öğrenme Ortamları 10
Tablo 2. Örgün Eğitim, Sargın Eğitim ve Yaygın Eğitim Karşılaştırılması 11
Tablo 3. Öğretim Programını Okul Dışı Öğrenme Ortamı ile İlişkilendirme Örneği 18
Tablo 4. Katılımcılara İlişkin Kişisel Özellikler 38
Tablo 5. Araştırmanın Çerçevesi ve Temalar 41

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Okul Müdürlerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Öğrenci ve Öğretmen Performanslarına Etkisi Hakkındaki Görüşleri 44
Şekil 2. Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliğinin Öğrenci-Öğretmen Performansına Maksimum Düzeyde Katkı Sağlayabilmesi İçin Okul Müdürüne Düşen Roller 48
Şekil 3. Okul Müdürlerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Yürütülmesi Hakkındaki Görüşleri 50
Şekil 4. Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliğinin Yürütülmesinde Okul Müdürüne Düşen Roller 54
Şekil 5. Okul Müdürlerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliğinin Kurumun Kültürüne ve İletişim Gücüne Etkisi Hakkındaki Görüşleri 56
Şekil 6. Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Kurumun Kültürüne ve İletişim Gücüne Maksimum Düzeyde Katkı Sağlayabilmesi İçin Okul Müdürüne Düşen Roller 61
Şekil 7. Okul Müdürlerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Finans Kaynakları Hakkındaki Görüşleri 63
Şekil 8. Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliğinin Finans Kaynakları Çerçevesi Kapsamında Okul Müdürüne Düşen Roller 65

KISALTMALAR

ERASMUS **:** European Action Scheme for the Mobility of University Students: Üniversite Öğrencilerinin Hareketliliği için Avrupa Topluluğu Eylem Programı

IPA **:** Instrument for Pre-accession Assistance : Avrupa Birliği, Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı

MEB **:**Milli Eğitim Bakanlığı

PGAF **:**Planetaryum Gezisi Anket Forumu

TÜBİTAK **:**Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu

YEM **:**Yapısal Eşitlik Modellemesi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemine, amaçlarına, önemine, sınırlılıklarına ve tanımlarına yer verilmiştir.

1.1.Problem

Hızla değişen çağın ihtiyaçları doğrultusunda toplumlar eğitim kalitelerini arttırmak adına çeşitli yollara başvurmaktadır. İnternetin sınıfa girmesi ile birlikte öğrencilerin sanal ortamlar sayesinde deneyimlerini arttırma imkânı oluşmuştur. Günümüz şartlarında ön görülmesi zorlaşan geleceğe hazırlanan öğrencilerimizin ise öğrenme ortamlarını çok boyutlu hale getirmek giderek önem kazanmaktadır. Bu bağlamda "okul dışı öğrenme ortamları" kavramı her geçen gün önemini arttırmaktadır.

Okul dışı öğrenme ortamı eğitim-öğretim programları kapsamında yer alan konu ve kazanımlar doğrultusunda öğrencilerin kendi bölgelerinin üretim, kültür, sanat ve coğrafi kapasitesini keşfetmesine; bitki ve hayvan türlerini, yöresel özelliklerini, oyun ve folklorunu tanımasına; derslerle bütünleşik veya ders dışı etkinlik olarak yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine imkân sağlamak amacıyla eğitim ve öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği yerler olarak tanımlanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2019).

Tüm dünyada olduğu gibi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından da okul dışı öğrenme kavramı önemsenmektedir. 2019-2020 eğitim öğretim yılı itibari ile kasım ayında bir hafta ve nisan ayında bir hafta olarak uygulamaya konulan "Ara Tatil" uygulaması sayesinde hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin okul dışı öğrenme faaliyetlerinde artış görülmektedir. Ara tatil uygulaması için Milli Eğitim Bakanlığı

her için özel olarak okul dışı öğrenme faaliyetleri düzenlemektedir. Her ile özel hem velilerin çocukları ile katılabileceği programlar hem de öğretmenlerin kültürel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlayabileceği ortamlar ara tatil öncesinde belirlenerek ilan edilmektedir.

2020 yılında ülkemizde ve tüm dünyada etkisini gösteren Covid-19 salgısın hastalığı nedeniyle eğitim-öğretim etkinlikleri hızla yeni bir şekle bürünmüştür. Mecburi olarak eğitim-öğretim faaliyetleri ev ortamına taşınmıştır. Eğitim-öğretim etkinliklerinin seyrinin belirleyen yönetim süreçleri, uzaktan eğitim ve hibrit eğitim modeli üzerinde yeni bir nefes kazanmıştır. Salgın öncesinde de araştırılmaya değer olan birçok durum salgın ile birlikte araştırılmaya değer yeni soru işaretlerini meydana getirmiştir. Okul yönetici rollerinin okul dışı öğrenme etkinlikleri ile ilişkisinin araştırıldığı bu çalışmada yaşanan Covid-19 salgını nedeni ile yeni bir boyut ortaya çıkmıştır: okul dışı öğrenme ortamlarının etkili kullanılmasında okul yönetici rollerinin uzaktan eğitim boyutu.

Milli Eğitim Bakanlığının okul dışı öğrenme konusundaki çalışmaları yalnızca ara tatil uygulaması ile sınırlı kalmamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 08.02.2019 tarihli 2830032 sayılı yazıda "Okul Dışı Öğrenme Ortamları" konusu yer almaktadır. Bu resmi yazı ile Okul dışı Öğrenme Kılavuzu yayınlanmıştır. Ayrıca 2023 Eğitim Vizyonu belgesinin Temel Eğitim Temasında "Yenilikçi Uygulamalara İmkân Sağlanacak" şeklindeki 2. Hedef'in 2. Eyleminde; "Okulların, bölgelerindeki bilim merkezleri, müzeler, sanat merkezleri, teknoparklar ve üniversitelerle iş birlikleri arttırılacaktır." İfadesi yer almaktadır. Ortaöğretim Temasında yer alan "Akademik Bilginin Beceriye Dönüşmesi Sağlanacak" şeklindeki 2. Hedef'in 3. Eyleminde ise; "Doğal, tarihî ve kültürel mekânlar ile bilim-sanat merkezleri ve müzeler gibi okul dışı öğrenme ortamlarının, müfredatta yer alan kazanımlar doğrultusunda daha etkili kullanılması sağlanacaktır." Hükümleri bulunmaktadır (MEB, 2018).

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; okul dışı öğrenme ortamları bağlamında okul yönetici rollerinin ortaya konmasıdır. Bu doğrultuda yöneticilerin okul dışı öğrenme ortamlarının etkili şekilde kullanılabilmesi için sahip olduğu görüşler farklı boyutlarda ele alınmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

Okul müdürlerinin;

1. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenci ve öğretmen performanslarına yönelik görüşleri nasıldır?
2. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin yürütülmesine yönelik görüşleri nasıldır?
3. Okul dışı öğrenme etkinliğinin kurumun kültürüne ve iletişim gücüne etkisine yönelik görüşleri nasıldır?
4. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin finans kaynaklarına yönelik görüşleri nasıldır?

1.3.Araştırmanın Önemi

"Okul Dışı Öğrenme" kavramının ülkemizde gündeme gelişinin arttığı bu dönemde konu ile ilgili çalışmaların arttırılması gerekmektedir. Eğitim yönetimi, toplumun eğitim gereksinimini karşılamak üzere kurulan eğitim örgütünü önceden belirlenen amaçlarına göre işletme, geliştirme ve yenileme sürecidir (Can, 2013). Toplumun gereksinimlerinin farklı pencerelere açılması ile eğitim yöneticilerinin de farklı işletme, geliştirme ve yenileme süreçlerine hakim olması gerekmektedir. Okul yöneticileri, kurumlarının kalitesini arttırabilmek için sağlıklı bir işleyiş ortaya koymak isterler. Okul yöneticileri bu amacı başarılı bir şekilde yerine getirebilmek için okullarda bir takım roller üstlenirler. Farklı roller sergileyen okul yöneticilerinin eğitim ortamında daha etkin olabilmeleri için bu rollerin farkında olma, bu roller hakkında bilgi sahibi olma ve bu rolleri sürece dahil edebilmek için gerekli becerileri uygulamanın önemli olduğu düşünülmektedir (Tok ve Doğan, 2019) .

Öğretim programlarının uygulayıcıları olan öğretmenlerin uygulanan öğretim programına karşı bakış açıları öğretimin başarısı açısından oldukça önemlidir. Son yıllarda okul dışı öğrenme etkinlikleri üzerine yapılan çalışmaların sayısının giderek arttığı görülmüştür. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin derste öğrenilen bilgilerin pekişmesinde etkili olduğu (Demiral ve Özcan, 2020) ayrıca öğrenciler için önemli bir motivasyon kaynağı olduğu (Arabacı ve Dönel Akgül, 2020) yapılan araştırmalarda vurgulanmaktadır. Deneyimsel öğrenme ismiyle anılan, açık havada neden-sonuç ilişkisine dayalı karşılıklı etkileşim ile gerçekleştirilen öğrenmelerin, çocukların bütünsel gelişimini desteklediğini ifade edilmektedir (Nelson, 2012). Tüm bu olumlu yansımaların yanı sıra öğretmenler, Türkiye'de öğretim programında okul dışı öğrenmenin yeterince desteklenmediği görüşünü savunmaktadır (Büyükkaynak, Ok ve Aslan, 2016).Ayrıca okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenciler için mutlu bir süreç oluşturduğu halde ekonomi ve izin alma konusunda karşılaşılan zorlukların varlığı vurgulanmaktadır (Karbeyaz ve Karamustafaoğlu, 2021).

2508 sayılı Tebliğler Dergisi (MEB, 2000)'nde yer alan yönetmeliğe göre okul müdürlerinin okulun iç ve dış öğeleriyle birlikte çalışması, okulun kültürel gelişim ve eğitim merkezi olduğu ilkesinden hareketle yakın çevre ile ilişki kurulmasına ve velilerle sıkı bir işbirliği yapılmasına önem vermesi, okulun imkânlarını çevreye açarak okulun bulunduğu bölgenin bilim ve kültür merkezi haline gelmesini sağlamak, çevre imkânlarından okulun, okul imkânlarından da çevrenin eğitim amaçlı olarak yararlanmasını sağlamak gibi görevleri olduğu yer almaktadır. Bu nedenle okul dışı öğrenme etkinliklerinin aktif bir öğretim unsuru olabilmesi için okul yöneticilerinin kişilik özellikleri, desteği ve tutumu oldukça önemlidir. Alanyazında yer alan araştırmaların okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin öğrenmeye yönelik tutumlarını, akademik başarılarını, motivasyon ve diğer becerilerine olan etkilerini ortaya koymaya yönelik olduğu ve öğretmenlerin konu ile ilgili tutumlarını ortaya koyma amacını taşıdığı görülmektedir. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin en önemli unsurlarından biri olan okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme etkinliklerindeki rollerini ortaya koymaya yönelik bir araştırmanın yer almadığı görülmüştür. Bu çalışma ile okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme ortamlarının etkili kullanılmasındaki rolü ortaya konmak istenmektedir.

1.4.Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları şöyledir:

1. Bu araştırma 2020-2021 ve 2021-2022 Eğitim-Öğretim yıllarında, Edirne İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapmakta olan okul yöneticileri ile sınırlıdır.
2. Araştırma kapsamında yürütülen görüşmeler gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeyi kabul eden okul müdürlerinin sağladığı bilgilerden yararlanılmıştır.

1.5.Tanımlar

Bilgi Sağlama Rolleri: Bilgi sağlama rolleri, yöneticilerin bir bilgi ağı geliştirmek ve korumak için yerine getirdikleri faaliyetleri ifade etmektedir (Koparal ve Özalp, 2013).

Karar Verme Rolleri: Yöneticilerin örgütün tamamını ya da bir bölümünü etkileyecek kararlar almaları ile ilişkili rollerdir (Demirci vd., 2018).

Kişiler Arası Roller: Yöneticinin örgütü başarılı bir şekilde yönetebilmesi için gerekli olan bireyler arası ilişkileri ve davranışları temsil eden rollerdir (Demirci vd., 2018).

Okul Dışı Öğrenme Ortamı: Eğitim-öğretim programları kapsamında yer alan konu ve kazanımlar doğrultusunda öğrencilerin kendi bölgelerinin üretim, kültür, sanat ve coğrafi kapasitesini keşfetmesine; bitki ve hayvan türlerini, yöresel özelliklerini, oyun ve folklorunu tanımasına; derslerle bütünleşik veya ders dışı etkinlik olarak yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine imkân sağlamak amacıyla eğitim ve öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği yerlerdir (MEB, 2019b).

Okul Yöneticisi: Bir okulda amaçların gerçekleştirebilmesi için eğitim ve diğer personeli örgütleyen, etkileyen, yönlendiren, koordine eden ve denetleyen kişidir (Gürsel, 2003).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde okul dışı öğrenme kavramı, okul dışı öğrenme ortamlarının kapsamı, Milli Eğitim Bakanlığında okul dışı öğrenme etkinliklerinin yeri ve okul dışı öğrenme etkinliklerinde karşılaşılan sorunlar incelenmiştir. Ayrıca, yönetici rolleri üzerinde durularak okul yöneticilerinin öğrenme ortamlarını oluşturma konusundaki rollerine değinilmiştir.

2.1.Okul Dışı Öğrenme

İnsanlık varoluşundan bu yana çeşitli sıçrama noktalarından geçerek günümüzdeki bilgi toplumu halini almıştır. Günümüzde çok çeşitli kaynaklardan bilgiye ulaşma imkânı bulunmaktadır. Bilgi, geçmişte üniversite kürsülerinde ve sınırlı kaynağa erişen yetenekli kişiler tarafından öğretilirdi. Günümüz iletişim çağında ise bilgiye her yerden ulaşılabilmektedir (Ortaş, 2018). Bilgiye ulaşmanın yanı sıra doğru bilgiye ulaşmanın önem kazanması söz konusudur. "Gelecekçi" olarak nitelendirilen ABD'li yazar Toffler (1970)'e göre geleceğin cahili okuma yazma bilmeyen değil de, bilgiye nasıl erişeceğini bilmeyendir. Dijital çağın beraberinde getirdiği bağlantı, erişim ve etkileşim fırsatlarının yanı sıra, her geçen gün hızla artan bilgi birikimi, değişen ve çeşitlenen öğrenen profili ve dijital çağda öğrenmeye ilişkin geliştirilen yeni anlayışların öğrenme ortamları, öğrenen, öğreten ve eğitim yönetimi boyutlarındaki etkileri ve geleceğe dair çözümlemeleri ele alan çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır (Sayıklı, 2018).

Bugün dünyadaki en önemli üstünlük kaynağı ekonomiden çok bilgi yoğunluğuna sahip olmak olduğu kabul edilmektedir (Ortaş, 2018). Toplumlar, devamlılıklarını sağlayabilmek amacıyla bilgi kapasitelerini arttırma çalışmalarının yanında, yakın geleceklerini oluşturan yeni nesiller için üretilen bilgiyi zihinlerde yer

edebilecek biçimlerde sunmalıdır. Dört bir yanı bilgi ile çevrili insanlığın herhangi bir bilgiyi hafızasına almaya değer görmesini sağlamanın önemi gün geçtikçe artmaktadır. Bilim insanları tarafından her insanın beyin anatomisinin parmak izi gibi benzersiz olduğunun kanıtlandığı günümüzde bilginin benimsenip, bireysel zihin yapılarında işlenmesinin sağlanması oldukça önemlidir. Farklı zihinlerde, farklı biçimlerde işlenen bilgininin farklı çıktılarına duyulan ihtiyaç, bilginin artış hızı ile doğru orantılı olarak artmaktadır.

Günlük hayat ile okul arasındaki bağı güçlendirmede etkili yöntemlerden biri son yıllarda "Okul Dışı Eğitim, Sınıf Dışı Eğitim, Yaygın Eğitim, Sargın Eğitim" gibi tanımlamalarla gündeme gelen ve bilginin dış dünyaya temas ile alınması gerektiğini savunan okul dışı öğrenme yöntemleridir (Eshach, 2007). Okul dışı öğrenme ortamı: Eğitim/öğretim programları kapsamında yer alan konu ve kazanımlar doğrultusunda öğrencilerin kendi bölgelerinin üretim, kültür, sanat ve coğrafi kapasitesini keşfetmesine; bitki ve hayvan türlerini, yöresel özelliklerini, oyun ve folklorunu tanımasına; derslerle bütünleşik veya ders dışı etkinlik olarak yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine imkân sağlamak amacıyla eğitim ve öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği yerlerdir (MEB, 2019b).

2.1.1. Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Kapsamı

Okul dışı öğrenme ortamı kavramı; okul sınırları dışında yer alan çeşitli yaşam alanlarından sanal ortamlara kadar birçok alanı kapsamaktadır (Eshach, 2007). Okul, dinamik yapısı ile çevresel etkilere açıktır. Tarihsel, kültürel ve teknolojik gelişmelerden etkilenir çünkü her devrin ihtiyaç duyduğu insan modeli birbirinden farklıdır. Sanayi öncesi devirde usta-çırak ilişkisini temel alan eğitim paradigması sanayi devrimiyle birlikte yeniden şekillenen dünyanın gereksinimlerini karşılayamayacak duruma gelmiştir. Endüstriyel okul modeli, sanayi toplumunun gereksinimlerini en iyi karşılayacak çözüm olarak ortaya çıkmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin baskın rolleriyle değişen günümüz koşulları sanayi çağının ötesinde bir çağa eriştiğimizi göstermektedir. "Dijital Çağ" adını verebileceğimiz bu yeni çağda

bilgi ve iletişim teknolojilerinin tetiklediği süreçler toplumun tüm sosyal ve ekonomik yapılarını etkilemektedir.

Toplumsal yapılar dijital çağa uyum sağlama çabasında değişim ve dönüşüme uğramak durumunda kalmaktadır (Odabaşı, 2006). Tüm bu dönüşüm, yeni çağa uyum sağlayan eğitim hareketliliğinin de gereğini ortaya koymaktadır. Bilgiye erişim yollarının hızlanarak arttığı, teknolojik gelişmelerin tahmin edilemez düzeyde büyüdüğü günümüzde sanayi devrimi sonucunda oluşturulmuş, dört yanı duvarlarla çevrili, öğretmenin otoriter bir bilgi kaynağı olarak görüldüğü bir okul tanımı çağa ayak uydurmaktan oldukça uzaktır. Sanayi devrimi sonucunda fabrikalarda çalışacak işçilerin ihtiyaç duyacağı temel bilgileri almalarını sağlayan okul modeli işlevselliğini giderek yitirmektedir. 1970 yılında yayınlanan ve sosyal yaşamın pek çok alanıyla ilgili fütüristtik tahminlerde bulunduğu Gelecek Şoku (Future Shock) adlı kitabında Alvin Toffler (1970) eğitimin geleceği hakkında tahminlerde bulunmaktadır. Toffler, "geleceğin teknolojik sistemlerinde" makinaların fiziksel nesnelerin akışıyla ilgilenip rutin görevler yerine getirirken; insanların daha çok entelektüel ve yaratıcı görevler üstleneceğini öngörmüştür. Tofflar'a göre bu çağda, endüstri çağında olduğu gibi, rutin ve tekrarlanan işleri yapacak temel eğitim almış, birbirinin benzeri ve gözünü kırpmadan emirlere uyacak, otoriteye sadık milyonlarca bireylere değil; kritik kararlar alabilecek, yeni koşul ve ortamlara uyum sağlayabilecek, sürekli değişim gösteren bilgi ortamında yeni bağlantılar keşfedebilecek bireylere ihtiyaç duyulacaktır (Sayıklı, 2018). Tüm bu yaklaşımlar eğitim-öğretimin okul duvarlarını aşarak zamandan ve mekândan bağımsız olarak yeni çağa uygun şekilde düzenlenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Okul duvarlarını aşan bir eğitim-öğretim süreci kavramı olarak karşımıza "Okul Dışı Öğrenme Ortamları" kavramı çıkmaktadır. Bu kavram eğitim-öğretim süreçlerinde yer alan ders/sınıf/okul dışı uygulama ve etkinlikler; gezi-gözlem ve arazi çalışmaları, sosyal, kültürel, endüstriyel ve bilimsel işlevli mekanlara yapılacak gezi ve ziyaretler (müzeler, doğa tarihi müzeleri, bilim ve teknoloji müzeleri, planetaryumlar, botanik bahçeleri, hayvanat bahçeleri, meteoroloji istasyonları, su arıtma tesisleri, barajlar, sanayi kuruluşları vb.), sanal gerçeklik uygulamaları, doğa eğitimleri, çevre kulüpleri etkinlikleri, doğrudan mekan ile ilgili ödev ve projeler,

sportif etkinlikler, sosyal, kültürel ve bilimsel programlar (sergiler, toplantılar, kongre, panel, konferans ve sempozyumlar) ve yaşam boyu öğrenmeye yönelik mekânsal uygulamalar gibi çok geniş alanı kapsamaktadır (Fidan, 2012).

Uzun yıllardır okul dışı öğrenme ortamlarını okul müfredatı ile ilişkilendirerek öğretim yöntemlerini besleyen eğitim sistemleri mevcuttur. Okul çağındaki çocuk ve gençlere hitap eden ve okullarda gerçekleştirilen eğitime katkı sağlayacak türde müzeler veya genel amaçlı müzelerde belirli bölümler oluşturulmuştur. Keşfederek öğrenmeyi amaçlayan ve ziyaretçiyi araştırmaya sevk eden materyalle dolu "keşif odaları", geçmişin canlandırıldığı "yapay veya tarihi yapılar hatta yerleşim yerleri", teknolojinin, bilimin ince detaylarının somut olarak yer aldığı interaktif sergiler olan "bilim müzeleri", ziyaretçilerine buralarda klasik sınıf ortamında yapılan öğrenimden daha fazlasını sunarlar. İngiltere ve Amerika gibi ülkelerde okul müfredatlarında bu tür müze gezileri ve etkinlikleri küçümsenemez yer tutmaktadır (Hooper Greenhill, 1991).

Eshach (2007), okul dışı öğrenme ortamlarını yaygın ve sargın öğrenme ortamları olarak iki kategoride sınıflamış ve bu durum Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Okul Dışı Öğrenme Ortamları

Okul Dışı Öğrenme Ortamları	1- Yaygın Eğitim	Hayvanat Bahçesi
		Botanik Bahçesi
		Müzeler/Bilim Merkezleri
		Planetaryumlar
		Geziler/Doğa Etkinlikleri
		Sanayi Kuruluşları
		Milli Parklar
		İnteraktif Sergiler
		Akvaryumlar
	2- Sargın Eğitim	Sokak/Oyun Alanları
		Mobil Cihazlar
		Ev Ortamı
		Okullarda Ücretsiz Faaliyetler
		Web 2.0 Uygulamaları
		E-Öğrenme

Kaynak: Eshach, (2007): 174

Yaygın eğitim ortamları belirli zaman aralıklarında ziyaret edilebilen okul dışındaki kurumsal alanları, sargın eğitim ortamları ise kurumsal özelliği olmayan yakın çevremizde her an ziyaret edilebilecek alanları vurgulanmaktadır (Tal ve Morag, 2009).

Eshach (2007), birbirine benzeyen örgün, sargın ve yaygın kavramlarına ait farklılıkları bir tablo ile maddeleştirmiştir. Bu durum Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Örgün Eğitim, Sargın Eğitim ve Yaygın Eğitim Karşılaştırılması

Örgün Eğitim	**Sargın Eğitim**	**Yaygın Eğitim**
Çoğunlukla okulda yapılandırılmış	Hiçbir yerde yapılandırılmamış	Okul dışı kurumlarda yapılandırılmış
Çoğunlukla önceden planlanmış	Kendiliğinden	Çoğunlukla önceden planlanmış
Ardışık	Ardışık değil	Çoğunlukla ardışık değil
Zorunlu	Genellikle öğrenen öncülüğünde	Çoğunlukla gönüllü
Öğretmen öncülüğünde	Genellikle öğrenenin öncülüğünde	Rehber ya da öğretmen liderliğinde
Motivasyon genel anlamda daha dışsal	Temelde içsel motivasyon	Motivasyon dışsal olabilir ancak genel anlamda içsel
Öğrenme sınanır	Öğrenme değerlendirilmez	Öğrenme çoğunlukla değerlendirilmez

Kaynak: Eshach, (2007): 174

Sargın eğitim kategorisinde yer alan "ev ortamı" , "mobil cihazlar", "Web.2 uygulamaları" ve "e-öğrenme" seçeneklerinin, 2020 yılında dünya çapında yaşanan Covid-19 Pandemisi sonucu örgün öğrenme kategorisinde de sınıflandırılabileceği gerçeği açığa çıkmıştır. Dünya çapında yaşanan pandemi nedeni ile devletler toplum sağlığını koruyabilmek amacı ile çeşitli kısıtlama kararları almıştır. Kısıtlamaların uzun süreli olması ve ne zaman son bulacağının belirsiz olması sonucunda eğitim-öğretim faaliyetleri hızla ev ortamına taşınmıştır. Pandemi öncesinde de var olan ve

belirli bir kesim öğrencinin kullandığı uzaktan eğitim tüm öğrenciler için tek seçenek haline gelmiştir. Öğretim duvarların ötesinde, büyük oranda öğrencilerin özdenetimlerinin gücünde ilerlemiştir. Bu süreç içerisinde ülkemizde var olan Eğitim Bilişim Ağı (EBA) dijital eğitim Platformu kısa sürede mevcut duruma uygun olarak güncellenmiştir. Covid-19 dolayısı ile getirilen kısıtlamaların yavaş yavaş kalkması "Hibrit Model" kavramının gündeme gelmesine neden olmuştur. 2020-2021 eğitim öğretim yılının ilk yarısında uygulanmakta olan hem uzaktan hem de yüz yüze eğitimin bundan sonraki yılların eğitim-öğretim hizmetlerini de etkileyeceği düşünülmektedir.

Uzaktan eğitimin hız kazanması, eğitimin okul sınırlarının dışına geçmesini ve günün çeşitli saat aralıklarına dağılarak zamandan ve mekandan bağımsız hale gelmesini desteklemiştir. Pandemi şartları teknolojiye erişimin lüks olmaktan çıkıp hayati bir gereklilik olarak görülmesini hızlandırmıştır ve ülke sınırları bir anlamda ortadan kalkmıştır. Müzelerden kütüphanelere, dergilerden hatrı sayılı üniversitelere kadar pek çok kurum ve kuruluş kaynaklarını ücretsiz olarak kullanıma açmıştır. Tüm bu yaşanılanlar eğitim-öğretimde geri dönülemez adımların atılmakta olduğunu göstermektedir.

2.1.1.1.Yaygın Eğitim ve Yaygın Eğitim Ortamları

Yaygın eğitim ortamları; bireylerin öğrenmesini destekleyen, bilginin yapılandırılması ve geliştirilmesine olanak sağlayan ortamlardır. Bu ortamlarda bireylere rehberlik yapılarak daha etkili bir öğrenme ortamı oluşturulur (Fidan, 2012). Hayvanat bahçeleri, botanik bahçeleri, müze ve bilim merkezleri, planetaryumlar, gezi ve doğa Etkinlikleri, sanayi kuruluşları yaygın eğitim ortamları içerisinde sınıflandırılabilir.

2.1.1.1.1.Hayvanat Bahçesi

Hayvanat bahçeleri özellikle çevremizde kolaylıkla göremeyeceğimiz hayvanları barındıran, dünyanın farklı coğrafi bölgelerinde bulunan kara ve deniz hayvanlarını bir araya getiren ortamlardır (Şen, 2019). Hayvanat bahçeleri, doğru planlama ile eğlenerek öğrenmeye müsait yapıdadır. Hayvanat bahçelerine düzenlenen geziler eğitim anlamında öğrencinin kültür düzeyini arttırır ve doğal kaynakların korunması konusundaki bilince katkı sağlar. Gezi düzenlenen hayvanat bahçesinin yapısı, barındırdığı hayvanlar, mikro organizmalar, hayvanat bahçelerinin amaçları vb. bilgilerin gezi öncesi verilmesi büyük önem taşır. Hayvanat bahçeleri, vahşi yaşama karşı duygusal bağ oluşturma ve sunduğu öğrenim fırsatları için ideal okul dışı öğrenme mekanlarıdır (Sağlamer ve Yazgan, 2013).

2.1.1.1.2.Botanik Bahçesi

Botanik bahçeleri de bitki türlerini ziyaretçilerine tanıtarak (bitki etiketleri, açıklama panoları gibi), kullanıcıların bitkiler hakkında bilgi edinmeleri ve bitkilerin korunması konusunda bilinçlenmesinde etkin rol oynayan yerlerdir. Botanik bahçeleri dünyada nesli tükenme tehlikesi bulunan bitki türlerinin saptanması, bitki tür çeşitliliğinin korunması, canlı yaşam ortamlarının ve biyolojik çeşitliliğin sürekliliğinin sağlaması ile botanik bilim dalı konusunda araştırmalar yapılmasına olanak sağlanması konusunda yürütülen çalışmaların merkezini oluşturmaktadır (Hepcan ve Özkan, 2005). Botanik bahçeleri sadece dış mekânının düzenlenmesi ile ilgili değil, aynı zamanda içerisinde yapılacak eğitim faaliyetlerine göre önceden planlanmalıdır. Daha geniş alanlara kurulduklarından botanik bahçeleri kuşlar ve diğer yaban yaşamı için de yaşam ortamı sağlarlar. Botanik bahçeleri sadece bitkilerin, habitatların ve koruma bilincinin önemini arttırmayı değil aynı zamanda ziyaretçilerinin hareketlerini, davranışlarını ve sosyal değerlerini etkileyen deneyimler kazanmaları, doğanın güzelliklerini sergileyerek, insanları günlük yaşamın stresinden arınmaları ve doğaya karşı pozitif tutum sergilemeleri açısından da önemlidir.

2.1.1.1.3.Müzeler/Bilim Merkezleri

Müzeler, toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevreye dair tanıklık eden malzemelerin üzerinde araştırma yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonunda inceleme, eğitim ve zevk alma doğrultusunda sergileyen, kar düşüncesinden bağımsız sürekliliği olan bir kurumlardır (ICOM, 2007). Müzeler bünyesinde bulundurduğu bilgi, materyal, sanat imkanı ile öğrencilerin zihin dünyasının genişlemesine katkı sağlayacak kurumların başında gelmektedir. Bilim merkezleri ise bilimsel ilkelerin ve teknolojik gelişmelerin halka aktarılmasına katkı sağlayan, , öğrencilerin kendi bilgilerini oluşturup test etmelerine olanak tanıyan, öğrencilerin yaparak yaşayarak etkinliklerde bulunmalarını destekleyen ve aynı zamanda birden fazla duyuya hitap edebilen, duyuşsal özellikleri harekete geçiren, devinişsel beceriler kazandıran kurumlardır (Çığrık ve Özkan, 2016). İşlevsel yönü güçlü olan bilim merkezlerinin okul müfredatı ile ilişkilendirilerek okul dışı öğretim kapsamına alınması kalıcı öğrenmeyi ve motivasyon ile öğrenmeyi destekleyecektir.

2.1.1.1.4. Planetaryumlar

Planetaryumlar geliştirilen içerikleri ile astronomi ve uzay bilimlerini daha iyi öğrenmek ve kavramak için düşünülmüş, özel bir yansıtıcı aracılığı ile kürenin iç yüzü şeklinde tasarlanmış ekrana gerçekçi simülasyonlar sağlanan öğrenme ortamlarıdır (Özcan ve Yılmaz, 2018). Bilimin sevdirilmesine ve astronominin somutlaştırılmasına katkı sağlayan planetaryumlar, okul müfredatı ile ilişkilendirilmeye uygun okul dışı öğrenme ortamları olarak görülmektedir.

2.1.1.1.5.Geziler/Doğa etkinlikleri

Alan gezileri, canlılar arası etkileşimi gösterecek şekilde tasarlanan ve bireylerin yaparak yaşayarak öğrenmelerine fırsat sağlayan doğal yaşam ve öğrenme alanları olarak ifade edilebilir (Can, 2019). Okul dışı öğrenme ortamları olarak alan gezilerinin sadece eğlenme ve iyi vakit geçirmek için değil, aynı zamanda öğrencilerin eğitsel kazanımları edinme ve öğrenmelerini pekiştirmelerinde de önemli bir rol oynadığı unutulmamalıdır (Demirel ve Özcan, 2020). Öğrencilerin doğayı ve doğada meydana gelen olayları anlamlandırabilmesi, yorumlayabilmesi ve günlük hayatında uygulayabilmesi için izleme, dokunma, koklama, duyma, uygulama, merak etme ve sorunlara çözümler üretmesi gerekir (Mertoğlu, 2019). Birçok araştırmada, gezilerin ve doğa etkinliklerinin öğrencinin okul bilgileri ile bağlantı kurmasını desteklediği, öğrencilerin ilgi, bilgi ve motivasyonlarını arttırdığı ifade edilmiştir.

2.1.1.1.6. Sanayi Kuruluşları

Hayatımızın büyük bölümünde kullandığımız, yaşamımızı kolaylaştıran araç-gereçler, yiyecek-giyecek malzemeleri, teknolojik ve elektronik cihazlar sanayi kuruluşları vasıtasıyla üretilmektedir (Atabek Yiğit, 2011). Sanayi kuruluşlarına; ambalaj sanayi, demir-çelik sanayi, enerji sanayi, elektrik elektronik sanayi, gıda sanayi, kimya sanayi, sağlık sanayi, otomotiv sanayi, tekstil sanayi örnek verilebilir (Atabek Yiğit, 2011). Doğrudan günlük hayatın içinden unsurlar barındıran sanayi kuruluşları müfredat ile ilişkilendirilerek okul dışı öğrenme ortamına dönüşmeye uygun olmakla birlikte mesleki tanıtım konulu okul rehberlik faaliyetlerinde önemli yer tutmaktadır.

2.1.1.1.7.Milli Parklar

Milli park doğadaki canlı ve cansız unsurların ilk haliyle korunduğu, saklandığı ve üretiminin yapıldığı bir arazidir (Güney, 1998). Milli parklar aynı zamanda birer öğrenme ortamı olarak görülmektedir. Milli park ziyaretçileri meraklarını gerçek nesnelerle doğrudan etkileşime girerek giderebilir. Bu okul-dışı öğrenme ortamları ayrıca katılımcıları öğrenmeye güdülemekte, onların ilgisini çekmekte ve bilgiyi anlamlı tecrübelerle oluşturmalarını sağlamaktadır (Bierbaum, 1988; Falk ve Balling, 1982; Ramey-Gassert, Walberg ve Walberg, 1994). Milli parklar, iyi planlanmış programlar ile ziyaretçilerine yaşantılara dayalı bir öğrenme sunup kalıcı öğrenmeyi destekleyen kurumlardır.

2.1.1.1.8 İnteraktif Sergiler

İnteraktif sergiler, ziyaretçilerin beş duyu organlarını kullanarak araştırıp, keşfederek onları uygulamaya katarak, etkin ve kalıcı öğrenmeyi sağlayarak, görsel, işitsel ve sözel etkileşimli araç gereçlerin kullanıldığı sergilerdir. İnteraktif uygulamalar, müzelerde ziyaretçiyi pasif konumdan çıkarıp aktif konuma getirmektedirler (Durmaz, 2020). Teknoloji kullanımı, somut mekân ve eserlerin bir insanda yaratacağı duygu ve düşünceleri derecelendirerek beş duyuyu harekete geçirmeye aracı olmaktadır. Çağdaş Müzecilik çerçevesinde interaktif (etkileşimli) sergicilik anlayışı önemli bir gelişim göstermektedir. Teknoloji, insanların sanat ve müze deneyimlerini tamamen değiştirebilen ve zenginleştiren bir araçtır (MEB, 2019a).

2.1.1.1.9.Akvaryumlar

Akvaryum, su canlılarının kontrollü bir şekilde yaşatılması veya çoğaltılması için oluşturulmuş su ortamlarıdır (MEB, 2009). Okul öncesi eğitimden başlayarak her

yaş grubundan bir çok öğrencinin farklı alandaki becerilerini destekleyecek unsurlar barından akvaryumları içeren çeşitli çalışmalar mevcuttur.

2.1.1.Sargın Eğitim ve Sargın Eğitim Ortamları

Sargın eğitim ortamları, yaşam içinde kendiliğinden oluşan öğrenme süreçlerini kapsayan ortamlardır. Amaçlı ve planlı değil, gelişigüzeldir. Birey, karşılaştığı durum ve içinde bulunduğu grubun üyeleriyle etkileşim sonucunda farkında olmadan yeni şeyler öğrenir (Fidan, 2012). Bu noktada okul dışı öğretim, okul dışı öğrenme (sargın eğitim) ile karıştırılmamalıdır. Çünkü okul dışı öğretim belirli bir öğretim programı kapsamında, planlı ve bilinçli şekilde yapılan öğretimi ve bunun sonucunda elde edilen öğrenmeleri ifade ederken; okul dışı öğrenme ise bireyin herhangi bir plan ve program içerisinde yer almadan kendiliğinden, rastlantısal olarak elde ettiği öğrenmeleri ifade etmektedir. Bu nedenle okul dışı öğretim yaklaşımından okul öncesi eğitimden üniversite eğitimine kadar her kademede yararlanılabilirken, okul dışı öğrenme hâlihazırda yaşam boyu devam eden bir süreci kapsamaktadır (Öner ve Öztürk, 2019). Eshach (2007)'a göre sargın eğitim ortamları kategorisinde sokaklar/oyun alanları, mobil cihazlar, ev ortamı, okullarda ücretsiz faaliyetler, Web.2.0. uygulamaları ve e-öğrenme yer almaktadır.

2.1.2.Milli Eğitim Bakanlığında Okul Dışı Öğrenme Etkinlikleri

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okul dışı öğrenme ortamlarının önemi her geçen gün daha fazla anlaşılmaktadır. Bu anlamda atılan en önemli adım 23 Ekim 2018'de yayınlanmış olan "2023 Eğitim Vizyonu"nda: Temel Eğitim Bölümünün "Yenilikçi Uygulamalara İmkan Sağlanacak" alt başlığında "*Okulların bölgelerindeki bilim merkezleri, müzeler, sanat merkezleri, teknoparklar ve üniversitelerle iş birlikleri arttırılacaktır*." İfadesiyle ve ortaöğretim bölümünün ise " Akademik Bilginin Beceriye Dönüşmesi Sağlanacak" alt başlığında "Doğal, tarihi ve kültürel

mekanlar ile bilim-sanat merkezleri ve müzeler gibi okul dışı öğrenme ortamlarının, müfredatlarda yer alan kazanımlar doğrultusunda daha etkili kullanılması sağlanacaktır.” İfadeleri yer almaktadır (2023 Eğitim Vizyonu, 2018). 2019 yılında yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Okul Dışı Öğrenme Ortamları Kılavuzu bu durumun diğer somut örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kılavuz ile her il milli eğitim müdürlüğünden kendi illerinde bulunan okul dışı öğrenme ortamları kapsamına girebilecek yapıları tespit etmeleri istenmiştir. Her il milli eğitim müdürlüğü, bu kılavuz doğrultusunda çeşitli branşlardan görevlendirdiği öğretmenler ile bir araştırma ekibi oluşturmuştur. Farklı branşlardan öğretmenlerin bir araya getirilmesi ile oluşturulan bu ekipler ile her ilin kendine özgü “Okulum Edirne, Okulum Tekirdağ , vb.” şeklinde isimlendirilen kılavuz kitapçıkları oluşturulmuştur. Bu kitapçıklarda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiş öğretim kazanımları okul dışı öğrenme ortamları ile eşleştirilerek öğretmenlerin kullanımına sunulmuştur. Aşağıda yer alan Tablo 3’te “Okulum Edirne Ortaokul Okul Dışı Öğrenme Ortamları” kitapçığında bulunan öğretim programı ile okul dışı öğrenme ortamı ilişkisine yönelik örnekler yer almaktadır.

Tablo 3. Öğretim Programını Okul Dışı Öğrenme Ortamı ile İlişkilendirme Örneği

ÜNİTE	KAZANIM	MEKAN	AÇIKLAMA
ÇOKGENLER	M.7.3.2.3. Dikdörtgen, paralelkanar, yamuk ve eşkenar dörtgeni tanır; açı özelliklerini belirler.	Tarihi Ve Kültürel Mekanlardan Mimarisi Bu Konuya Uygun Olan Birini Seçer	Gerçek hayat durumları ile ilgili örneklerden yola çıkarak işlem yapar.
ÇEMBER VE DAİRE	M.7.3.3.1. Çemberde merkez açıları, gördüğü yayları ve açı ölçüleri arasındaki ilişkileri belirler.	Tarihi Ve Kültürel Mekanlardan Mimarisi Bu Konuya Uygun Olan Birini Seçer	Gerçek hayat durumları ile ilgili örneklerden yola çıkarak işlem yapar.
DOĞRUSAL DENKLEMLER	M.8.2.2.3. Aralarında doğrusal ilişki bulunan iki değişkenden birinin diğerine bağlı olarak nasıl değiştiğini tablo ve denklem ile ifade eder.	Meteoroloji Genel Müdürlüğü	Gerçek hayat durumları ile ilgili örneklerden yola çıkarak işlem yapar.

Kaynak: MEB, (2019c): 16

Tablo 3'te ortaokul matematik öğretim programında yer alan üç adet kazanım verilmiştir. Bu kazanımların hangi okul dışı öğrenme ortamı ile ilişkilendirilebileceğine dair bilgiler de tabloda yer almaktadır. İller bazında hazırlanmış olan okul dışı öğrenme ortamları kitapçıklarında farklı branşlara ait öğretim programı kazanımlarının okul dışı öğrenme ortamları ile ilişkilendirildiği örneklere rastlamak mümkündür

2.1.3.Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinde Karşılaşılan Sorunlar

Bugüne kadar okul dışı ortamlarını konu alan çalışmalarda bazı ortak sorunlardan bahsedilmiştir. Bu sorunların üstesinden gelinebilmesi için öncelikle okul dışı öğrenme ortamlarının eğitim-öğretimdeki gücüne ve gerekliliğine inanan eğitimcilerin sayısının artması gerekir. Eğitimde sınıf-okul dışı öğrenme ortamlarında yaşanan sorulara çalışmasında yer veren Karadoğan (2016)'a göre eğitim sistemimizin yapısı gereği uluslararası alandaki en büyük eksiğimiz, gezegenini ve çevresini oldukça iyi tanıyan, merak, estetik keşif duygusu ve yetenekleri gelişmiş bireyler yetiştirme konusundadır. Bu konudaki eksiklerimizin üstesinden okul dışı aktiviteleriyle etkili bir eğitimi hayata geçirerek gelebiliriz.

Son yıllarda yapılmış olan okul dışı öğrenme konulu araştırmalarda bazı ortak sorunlardan sıkça bahsedilmiştir. Bu konuda yaşanan sorunları maddi kaynakların yetersizliği, güvenlik sorunları, okul dışı öğrenme ortamlarına ulaşım sorunları, ailesel ve yönetimsel sorunlar olarak sınıflandırmak mümkündür. Soylu ve Karamustafaoğlu (2020), okul dışı ortamlarda öğretim deneyimi olan fen bilimleri öğretmenlerinin bu ortamlara yönelik görüşlerini inceledikleri araştırmada, öğretmenlerin okul dışı ortamlardaki öğretim uygulamalarında en çok yaşadıkları sıkıntıların gezi maliyetin karşılanması, yönetim ve öğrenci sayısının fazlalığı konularında olduğunu ifade etmiştir. Yıldız (2022), okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarını kullanma durumlarını incelediği araştırmasında okul öncesi öğretmenlerinin, okul dışı öğrenme ortamlarını kullanırken yaşadığı sorunları sınıflandırırken "veli ile iletişim sorunu", "sınıfların kalabalık olması", "çocukların dil probleminden kaynaklı iletişim

sorunları", "maddi sorunlar", "güvenlik sorunu" başlıklarını kullanmıştır. Çetinkaya (2021), farklı coğrafi bölgelerde görev yapan fen bilimleri öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik görüşlerini incelediği araştırmada, okul dışı öğrenme etkinliği esnasında, öğrencilerin güvenliği ve sağlığı ile ilgili sorunların yanı sıra ulaşım ve zamanlamayı kapsayan lojistik, izin ve evrak işlemlerini kapsayan bürokratik problemler ile karşılaşıldığını belirtmiştir.

Okul dışı öğrenme çalışmalarının artırılması ve daha profesyonel bir çerçevede ilerlemesi için yapılan çalışmaların gün geçtikçe çoğaldığı görülmüştür. Bu alanda karşılaşılan sorunların en aza indirilmesi için Karbeyaz ve Karamustafaoğlu (2021), okul dışı öğrenme ortamlarının öğretime katkısı hakkında sınıf öğretmenlerinin görüşleri üzerine yaptıkları incelemede aşağıdaki sonuçlara yer vermiştir:

- Öğretmenlere okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik hizmet-içi eğitim ya da seminer ile konferanslar düzenlenebilir.
- Öğretmenlere okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili öğretim uygulamalarında karşılaşılması muhtemel problemlerin çözümü konusunda seminerler düzenlenebilir.
- Okul dışında öğretim planlayan, okul dışına gezi düzenleyecek olan öğretmenlere idari olarak kolaylık sağlanabilir ve gezi sonrası elde edilen deneyimlerin diğer sınıflarla paylaşılabileceği ortamlar hazırlanabilir.
- Okul dışı gezi mekânlarında görevli rehberlere pedagojik eğitimler verilerek gezilerin etkililiği arttırılabilir.
- Okul dışı öğrenme ortamları pedagojik eğitim almış uzmanların görüşleri doğrultusunda yeniden tasarlanabilir.
- Müze, bilim merkezi vb. okul dışı öğrenme ortamlarında öğretim uygulamaları geliştirmeye ilişkin proje hazırlayan öğretmenler desteklenebilir, bu konuda çalışma yapmaya öğretmenler özendirilebilir.

2.2.Okul Dışı Öğrenme Ortamlarında Yönetici Rolleri

Kurum ve kuruluşların en az aksaklık ile varlığını sürdürebilmesinin başında iyi bir yönetici ile yönetiliyor olması gelmektedir. Bir okulun hedeflediği amaçlara ulaşılabilmesi için iş görenleri örgütleyen, okuldaki tüm çalışmaları planlayıp kontrol eden, denetleyen ve okul yönetimindeki en önemli rolü üstelenen kişi okul yöneticisidir (Bursalıoğlu, 2015). Etkin ve başarılı bir yönetimden söz edebilmek için her şeyden önce yönetim kademelerinin uyum içerisinde olması ve her kademedeki yöneticilerin rollerini çok iyi şekilde yerine getirmesi gerekmektedir.

Değişim hızının giderek arttığı günümüzde tüm yönetim kademelerindeki yöneticilere büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu nedenle sürece uyum sağlayabilecek yönetsel rollere sahip olmaları gerektiği gibi bu rollerinin de farkında olmaları gerekli görülmektedir (Gökçe ve Şahin, 2003). Aksi durumda yöneticiler kurumlarının işleyişine zarar vermeye başlamaktadır. Bu durum kuşkusuz eğitim kurumları için de geçerlidir. Toplumun okul yöneticilerinden beklentileri, okul yöneticilerinin sahip olduğu yeterlikler, okul yöneticilerinin kişisel özellikleri bir bütün olarak eğitim kurumunun kimliğinde yer almaktadır. Dünyayı etkileyen ekonomik, teknolojik, toplumsal olaylar ile küreselleşme sonucunda gerek okul gerekse de okul müdürlerinin rolleri giderek değişmektedir. Bu konuda yürütülen araştırmalar, okul müdürünün rollerinin önemli oranda değiştiğini, rol yelpazesinin çeşitlendiğini ve iş yükünün arttığını ortaya koymaktadır (Balyer, 2012). Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'e 2019 yılında yeni eklenen veya üzerinde düzeltme yapılan maddeler aşağıda verilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği, 2019):

- e-Portfolyo: Öğrencilerin ilgi, yetenek ve becerilerinin gelişimsel olarak izlenmesi, değerlendirilmesi ve yönlendirilmesi amacıyla okul içi ve *okul dışındaki çalışmalar* ile eğitim içerikli diğer faaliyetlere ilişkin belgelerin işlendiği elektronik ortamda tutulan dosyayı ifade eder.

- Eğitim ve öğretimin daha etkili ve verimli olması için; doğal, tarihî ve kültürel mekânlar ile bilim merkezleri, sanat merkezleri, teknopark ve müzeler gibi okul dışı öğrenme ortamları, ders programlarında yer alan kazanımlar doğrultusunda etkin olarak kullanılır.

- Eğitim kurumları, ulusal ve resmî bayramlar ile mahalli kurtuluş günlerinin kutlanması ile ilgili okul içi ve okul dışı etkinliklere katılırlar. Ayrıca öğretmen ve öğrenciler bu kapsamda kendilerine verilen görevleri yaparlar.

Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'nde yapılan değişiklerle okul dışı öğrenme ortamları etkinliklerinin öğretim programlarındaki varlığının artmakta olduğu görülmektedir. Dolayısıyla okulun tüm paydaşlarının doğal koordinatörü, denetleyicisi, gerektiğinde planlayıcısı olan okul müdürünün de okul dışı öğrenme etkinlikleri konusundaki görevlerinin artması söz konusudur. Yapılan araştırmalar, okul müdüründen halen yürüttükleri rollerin yanı sıra öğretim liderliği, öğretmenlerin profesyonel gelişimi, okuldaki süreçlerin yönetimi ile birlikte öğrenci ve öğretmenlerin denetlenmesi, karar verme, bütçe, finans, program geliştirme, okul-toplum ilişkisi gibi birçok rolü gerçekleştirmelerinin beklendiğini göstermektedir (Balyer, 2012). Değişen toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda okul dışı öğrenme etkinliklerinin daha çok öğretim programlarında yer aldığı ve okul müdürlerinin bu konuda daha fazla yönetimsel rol sergilediği görülmektedir.

2.2.1.Yönetici Rolleri

Yönetimin çok boyutlu bir kavram olması tanımının yapılmasını güçleştirmektedir. Kişinin çalışma alanına göre yönetim hakkındaki görüşler ve yönetim gücünü elinde bulunduran kişiden beklentiler değişmektedir. Yönetim bilimciler yönetimin bir otorite sistemi olduğunu kabul ederken toplum bilimciler yönetimin, sınıf ve saygınlık sistemi olduğunu ifade ederler. Yönetimi hem bir sanat hem bir bilim hem de evrensel bir süreç olarak tanımlayanlara rastlanırken meslek olarak tanımlayanlara da rastlamak mümkündür (Can, 1994; Massie, 1973; Efil, 1999).

Çağın gerekleri ile anlamı değişen kavramlar arasında yönetim kavramı da yer almaktadır.

Yönetici rollerinden söz edebilmek için öncelikle statü kavramı açıklanmalıdır. Statü, bireyin toplumda işgal ettiği pozisyon ya da mevkii olarak tanımlanırken rol, belli bir statüye sahip kişiden beklenen davranıştır. Toplumsal sistemde herhangi bir konumu işgal eden birey, sistem tarafından konan normlara veya kurallara uygun olarak sahip olduğu statüye göre rol davranışı sergiler. Bu açıdan bakıldığında roller, kişiler ile ilişkili değil, sosyal pozisyonlarla (statülerle) ilişkili olarak karşımıza çıkmaktadır (Gökçe vd., 2003). Yöneticinin sahip olduğu sosyal pozisyona ve bu pozisyon ile ilişkili roller çerçevesine hakim olması sergileyeceği yöneticilik kalitesi açısından oldukça önemlidir. Yöneticinin bulunduğu an içinde gerekli olan ve toplum tarafından o ortam için onaylanmış rolünü oynaması gerekir. Her yöneticiden beklenen yönetsel roller belli olmalı, bu bağlamda da yetki dağılımı ve sorumluluk alanları açık ve net olmalıdır. Böylece organizasyon içerisindeki yöneticilerin bulunduğu konumlarının gereği olan rol davranışlarını rahatça sergilemeleri mümkün olur (Gökçe ve Şahin, 2003).

2.2.2.Eğitim Kurumlarında Yönetici Rolleri

Belirli bir statüye sahip kişiden beklenen davranış olarak tanımlanan rol kavramı, yönetici rolü olarak ele alındığında makamların ve statülerin dinamik yapılarından etkilenerek yeni bir biçime bürünür. Okul yöneticisinin rolünü genellikle okulun rolü belirtir. Fakat okul yöneticisinin bu rolü nasıl gördüğü de aynı derecede önemlidir (Bursalıoğlu, 2015 ; AKT Morphet-Johns-Reller). Okul yöneticisinin sahip olduğu yetkiler dışında sergileyeceği yöneticilik rolleri kişiliği, değerleri ve tecrübeleri ile şekillenir. Ayrıca okulun çevresel etkilere açık bir örgüt olması, okul yöneticiliğinin de çevresel etkilere daha açık hale gelmesine neden olmaktadır. Öğretmen, personel, veli, okulun yakın çevresi okul yöneticisinin yöneticilik rolünde değişimler meydana getirebilmektedir.

Örgütlerde kişilerin rollerini tanımlaması, rollerinin getirdiği görevlerin farkında olmaları yönetim görevinin doğru bir şekilde sürdürülmesi açısından gereklidir. Eğitim örgütlerinin yönetim görevini üstlenen okul müdürlerinin rol belirsizliği yaşaması ve bu belirsizliğe neden olacak faktörlerin göz önünde bulundurulmaması eğitim örgütünün işleyişinde düzensizliğe neden olacaktır. Rizzo vd. (1970) tarafından bireyin işle ilgili davranışlarının sonuçlarının önceden kestirilememesi, çalışanın yaptığı iş icabı kendisinden beklenen davranışların net olarak kendisine sunulmaması rol belirsizliği olarak tanımlanmıştır. Okul müdürlerinin rol belirsizliğine dair mevcut durumlarının bilinmesi, eğitim örgütlerinin yönetimini olumsuz etkileyecek kişisel ve mesleki sorunların önceden önlenebilmesi bakımından da gereklidir (Tabancalı, E. Ve Su, 2021). Tabancalı ve arkadaşlarının okul müdürlerinin rol belirsizliğine dair yaşantıları sonucu mevcut durum ve çözüm önerilerinin ortaya çıkarılması amacıyla gerçekleştirdikleri araştırmada, katılımcı okul müdürleri rol belirsizliği olgusunu, rol çizgisi alt temasında toplanan rol algısı ve beklentiler kategorileri bağlamında ifade ettiği görülmüştür. Okul müdürleri sahip oldukları rolü taklit etme, zorunluluktan yaptıkları görevler, almış oldukları emirler, idarecilik yapma, hizmet etme ve rol oynama yönünde anlamlandırmaktadır. Diğer taraftan bu yansıtmalara kendilerinden beklenen çeşitli görevlerin neden olduğu yönünde temellendirmelerde bulunmuşlardır. Bu durum okul müdürlerinin rol belirsizliği sonucunda rol çatışması yaşadıklarının bir göstergesi olabilir.

Katz ve Kahn (1978) tarafından rol çatışması, aynı anda iki veya daha fazla rol sorumluluklarından birisine uymanın diğerine uymayı zorlaştırması olarak tanımlanmaktadır. Okul, yaşayan ve çevresel etkilere açık bir kurum olduğundan okul yöneticileri de rol çatışmasına sürüklenebilecek bir konumda yer almaktadır. Rol çatışması, rol belirsizliği gibi okul yöneticiliğinin doğasından kaynaklı sebeplerle yönetimin kalitesi zarar görebilir. Bu nedenle okul yöneticiliğinin profesyonel bir tabanda yer alması ve meslekleşmesi yönündeki görüşler yaygınlaşmaktadır. Türk Eğitim Sisteminde okul yöneticilerinin öğrenme ve öğretmede başarılı olabilmesi, öğrenci başarısında istenilen rolü üstlenebilmesi için okulu, artık "yönetsel (managerial) işlevlerle (yasal ve finansman uyumu, okul sağlığı ve güvenliği, çalışanlara öğretim dışı görevler vermek gibi) yönetebilmesi yeterli olmamakta,

onların birer öğretim lideri olarak (öğretmenlere destek sağlamak, öğrenci öğrenmesini besleyici bir çevre oluşturmak gibi) işlevde bulunması" gerekmektedir. Bunun için de potansiyel yönetici adaylarının hem okulun hem de mesleğin gereklerini sağlamak üzere okul yöneticiliğine hizmet öncesinde yeterliğe dayalı akademik programlarla hazırlanmaları ayrıca müdür yardımcılığından başlayarak yaşantısal tecrübe kazanmaları, hizmet içinde de sürekli eğitilmeleri oldukça önemli görülmektedir (Balcı, 2021).

Gökçe (2013) tarafından yapılan araştırmada ilkokullarda görev yapmakta olan okul müdürlerinin Mintzberg'in yönetici rolleri ve rol davranışlarına yönelik beklentilerinin ve gözlemlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. İlkokullardaki okul yöneticilerine beklenti ve gözlem boyutundan oluşan 7'li likert tipinde "Mintzberg Yönetici Rolleri Ve Rol Davranışları Ölçeği" uygulanmıştır. İlkokullardaki okul yöneticilerinin en yüksek beklentilerinin oluştuğu roller karar temelli roller olarak ortaya çıkmaktadır. Ardından sırasıyla kişilerarası roller ve bilgiye dayalı roller gelmektedir. Gözlem boyutunda ise en çok gerçekleştirilen rollerin sırasıyla karar temelli roller, bilgiye dayalı roller ve kişilerarası roller olduğu görülmektedir. Beklentilerin karşılanma düzeylerine bakıldığında ilk sırada karar temelli roller gelmektedir. Ardından kişilerarası roller ve bilgiye dayalı roller gelmektedir. Burada okul müdürlerinin önemsedikleri roller ve bunları gerçekleştirme düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişki de saptanmıştır. Yani okul müdürleri önemli görüp beklentilerinin yüksek olduğu rolleri yeteri sıklıkta göstermekte başarısız olmuşlardır.

Doğan (2019), "Yönetici Rolleri Ve Etkileme Taktikleri İle Öğretmenlerin Yöneticiye Güveni Arasındaki İlişkiler" isimli çalışmasında okul müdürlerinin yönetici rollerinin öğretmenlerin yöneticiye güvenini nasıl etkilediğinin ve yönetici rollerinin yöneticiye güvene etkisinde, kullandıkları etkileme taktiklerinin aracılık rolünün olup olmadığının belirlenmeyi amaçlamıştır. Ayrıca, öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin yönetici rollerini, etkileme taktiklerini ve öğretmenlerin yöneticiye güven düzeylerini; cinsiyet, branş, kıdem, okulda çalışma süresi, müdürle çalışma süresi ve sendika üyeliğine göre incelemeyi amaçlamıştır. İlişkisel tarama modeli uygulanan araştırmada Denizli ili, merkez ilçelerinde yer alan kamu okulları kapsama alınmıştır. Okul müdürlerinin yönetici rolleri, etkileme taktikleri ve öğretmenlerin

yöneticiye güveni arasındaki ilişkiyi test etmek amacı ile yapısal eşitlik modellemesi (YEM) kullanılmıştır. Ayrıca; demografik faktörlerin değişkenlere etkisini belirlemek için t-testi ve tek yönlü ANOVA Analizi kullanılmıştır. Araştırmada yönetici rollerinin yöneticiye güven üzerinde doğrudan ve dolaylı etkilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okul müdürlerinin okullarda kişiler arası, bilgi sağlama ve karar verme rollerini sergilemeleri öğretmenlerin yöneticilerine güvenmelerini sağlamaktadır. Bu etki hem doğrudan hem de etkileme taktikleri aracılığıyla dolaylı olarak gerçekleşmektedir. Okul müdürlerinin yönetici rolleri sergilemeleri, etkileme taktiklerinden bilgilendirme ve motive etme taktiklerini daha fazla, baskı taktiklerini daha az kullanmalarına neden olmaktadır.

Terzioğlu (2019), "İlkokullardaki Okul Yöneticilerinin Mintzberg'in Yönetici Rollerini Yerine Getirme Düzeylerinin Hesap Verebilirlik Açısından Değerlendirilmesi" isimli çalışmasında ilkokul yöneticilerinin Mintzberg'in yönetici rolleri ve rol davranışlarını yerine getirme düzeylerini hesap verebilirlik açısından değerlendirmeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda, araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Bursa ili Osmangazi, Nilüfer ve Yıldırım ilçelerinde kamu ve özel ilkokullarda görev yapmakta olan 541 ilkokul öğretmeni oluşturmuştur. Bu araştırma nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı bir karma yöntem araştırması olarak desenlenmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda ilkokul yöneticilerinin Mintzberg'in yönetici rolleri ve rol davranışlarını yerine getirme düzeylerinin belirlenmesinde, Gökçe (2013) tarafından geliştirilen Mintzberg Yönetici Rolleri Ve Rol Davranışları Ölçeği kullanılarak araştırmanın nicel verileri toplanmıştır Araştırmanın nitel verileri yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre kamu ilkokulu yöneticileri ve özel ilkokul yöneticileri hesap verme sorumluluğu kapsamındaki etkililik, verimlilik, ekonomiklik ve hukuka uygunluk ile ilgili rollerini bazı problemlerle karşılaşılmasına rağmen büyük oranda yerine getirmişlerdir. Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak, araştırmaya ve uygulamaya dönük önerilerde bulunulmuştur.

Mavi (2020), "Yönetici Rolleri, Örgüt İklimi Ve Duygusal Emek Arasındaki İlişkilere Yönelik Öğretmen Görüşleri" isimli çalışmasında yönetici rolleri, örgüt iklimi ve duygusal emek arasındaki ilişkiyi öğretmen görüşlerine göre incelemiştir.

Nicel yöntemle yapılan bu çalışmada ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır. Veriler, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Kahramanmaraş ilindeki 535 ilkokul öğretmeninden elde edilmiştir. Analizler sonucunda cinsiyet, branş ve görev yeri değişkenleri açısından katılımcıların yönetici rollerine ve örgüt iklimine ilişkin görüşlerinde anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır. Katılımcıların duygusal emeğe ilişkin görüşlerinde ise cinsiyet, branş, görev yeri, medeni durum, yaş, öğrenim durumu ve okuldaki süre değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bunun yanı sıra yönetici rollerinin örgüt iklimi ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca örgüt iklimi ve duygusal emek arasında bir ilişki olduğu da gözlenmiştir. Ancak aynı ilişki yönetici rolleri ve duygusal emek alt boyutları/boyutları arasında tam olarak gözlenmemiştir. Çoklu doğrusal regresyon analizleri, yönetici rollerinin örgüt iklimini ve duygusal emeği yordadığını göstermektedir. Benzer şekilde, örgüt iklimi de duygusal emeğin anlamlı bir yordayıcısıdır. Son olarak yönetici rollerinin duygusal emeği yordamasında örgüt ikliminin tam aracılığının bulunduğu ortaya konulmuştur. Araştırmada genel olarak yönetici rolleri, örgüt iklimi ve duygusal emek arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Çalışma, yönetici rollerinin örgüt iklimini, örgüt ikliminin de duygusal emeği yordaması açısından dikkat çekicidir.

Kıral (2021), "Milli Eğitim Bakanlığı Taşra Teşkilatı Yöneticileri: Milli Eğitim Müdürleri Üzerine Nitel Bir Çalışma" isimli çalışmasında milli eğitim müdürlerinin kim olduğunu, görevlerini, rollerini, nasıl olmaları gerektiğini öğretmen adaylarının bakış açısına göre tespit etmeyi amaçlamıştır. Yapılan araştırma nitel araştırma olup; fenomenoloji deseninde yürütülmüştür. Araştırma bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde, 2019-2020 akademik yılı ikinci döneminde araştırmaya katılmaya gönüllü 106 öğrenci ile yürütülmüştür. Katılımcılar, ölçüt örnekleme yöntemine göre seçilen, 4. Sınıfta öğrenim gören farklı branşlardaki öğrencilerdir. Araştırmada milli eğitim müdürlerinin yöneticilik görevi üstlenen kişi olduğu en çok tekrarlanan kategoridir. Öğrencilere milli eğitim müdürünün nasıl olduğu sorulduğunda diksiyonu iyi, takım elbiseli, resmi, soğuk görünüşlü olduğuna ilişkin cevaplar verilmiştir. Öğrencilere milli eğitim müdürlerinin hangi özelliklere sahip olması gerektiği sorulduğunda ise öğrencilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda dört temel kategori

oluşturulmuştur. Bunlar; eğitimsel, kişilik, iletişimsel ve etik özellikleridir. Milli eğitim müdürlerinin lisansüstü düzeyde (yüksek lisans ve doktora) eğitimli olması gerektiği en fazla olması istenen özelliktir. Kişilik bakımından örnek olmaları gerektiği, yeniliğe, değişime açık olmaları gerektiği de ayrıca vurgulanmıştır. Bunların dışında milli eğitim müdürlerinin siyaset yapmamaları, adaletli olmaları gerektiği de ifade edilmiştir. Ayrıca düzgün ve etkili konuşma en çok tekrarlanan ifadelerdendir. Milli eğitim müdürlerinin hangi rollerinin olduğu sorulduğunda ise yönetici, anne-baba, öğretmen, denetleyici gibi rolleri olduğu ifade edilmiştir.

Erdoğan (2022), "Okul Müdürlerinin Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri İle Mintzberg'in Yönetici Rolleri Arasındaki İlişki" isimli çalışmasında okul müdürlerinin psikolojik iyi oluş düzeyleri ile Mintzberg' in yönetici rolleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın evreninden yola çıkarak araştırmanın çalışma grubunu Bursa ili merkez Osmangazi, Yıldırım ve Nilüfer ilçelerinde; resmi ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan 250 okul müdürü oluşturmaktadır. Nicel araştırma yöntemi ile yürütülen çalışmada "Mintzberg Yönetici Rolleri Ve Rol Davranışları Ölçeğinin'' gözlem formu kullanılmıştır. Okul müdürlerinin psikolojik iyi oluşları incelendiğinde, okul müdürlerinin psikolojik iyi oluş düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Okul müdürlerinin psikolojik iyi oluşları "Kişisel Gelişim", "Diğerleriyle Olumlu İlişkiler'' alt boyutlarına ayrılarak ilçe, okul türü, branş, cinsiyet ve kıdem değişkenlerine göre incelenmiştir. Okul müdürlerinin Mintzberg' in Yönetici Rollerini yerine getirme düzeyleri incelendiğinde Mintzberg' in yönetici rollerini yerine getirme düzeyleri yüksek olduğu görülmektedir. Roller içerinde en yüksek ortalamaya sahip rol Kişiler Arası Rollerden, Temsilcilik Rolüdür. En düşük ortalamaya sahip rol Bilgiye Dayalı Rollerden, Gözetleme Rolüdür. Sonuç olarak okul müdürlerinin psikolojik iyi oluş düzeyi, Mintzberg' in yönetici rollerini yerine getirme düzeyini anlamlı yordayan bir değişkendir.

Kafalı (2022), "Okul Yöneticilerinin Okul Kültürünün Oluşturulmasındaki Rolü" isimli çalışmasında öğretmen algılarına göre okul yöneticilerinin okul kültürünün oluşturulmasındaki rolünü belirlemeyi ve öğretmenlerin tanımlayıcı özelliklerine göre okul yöneticilerinin okul kültürünün oluşturulmasındaki rolünün farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda kişisel

bilgi formu ve okul müdürlerinin okul kültürünü gerçekleştirme düzeyleri ölçeğinden oluşturulan veri toplama aracı 2021-2022 eğitim öğretim yılında Batman ili Beşiri ilçesinde görev yapan 296 öğretmene uygulanmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 22.0 istatistik programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda; araştırmaya katılan öğretmenlere göre; okul yöneticileri okul kültürünün oluşturulmasında yüksek düzeyde roller oynamaktadırlar. Öğretmenlerin cinsiyetlerine ve yaşlarına göre okul kültürünün oluşturtulmasındaki rolüne yönelik algılarında farklılıklar saptanırken, eğitim durumlarına, kıdemlerine ve aynı okulda çalışma sürelerine göre okul yöneticilerinin okul kültürünün oluşturtulmasındaki rolüne yönelik algılarında farklılıklar olmadığı belirlenmiştir.

2.3.İlgili Çalışmalar

Okul dışı öğrenme ortamlarını konu edinen ulusal ve uluslararası çalışmalar incelenerek okul dışı öğrenme etkinliklerinin unsurları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda, okul dışı öğrenme etkinliklerinde yer alan paydaşların görüşlerine ait çalışmalar incelenmiş, okul dışı öğrenme etkinliklerinin etkili kullanımındaki yönetici rolleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Armağan (2015), "İlkokul Dördüncü Sınıf Fen Öğretiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları: Bir Eylem Araştırması" isimli yüksek lisans tezinde ilkokul dördüncü sınıf fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili uygulamalar hakkında öğrenci ve velilerin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Katılımcılar İzmir'in Çiğli ilçesinde özel bir ilkokulda öğrenim gören 20 öğrenci ve öğrencilerin velilerden oluşmuştur. Araştırma sonucunda okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin ilgi ve meraklarını arttırdığı, çevre bilgilerini arttırdığı ve çevreye karşı farkındalıklarını geliştirdiği, fen dersini sevmelerini sağladığı ve ilgilerini arttırdığı, öğrencilerin bireysel ve grup çalışmalarını eğlenceli bulduklarını belirlemiştir. Veliler ile ilgili olarak öğrencilerin etkinlikleri ve uygulama sürecindeki duygularını velileri ile paylaştıkları, velilerin çevre duyarlılığına olumlu etkiler sağladığı ve çevre ile ilgili çalışmaları yapmaya istekli oldukları sonuçlarına ulaşmıştır. Okul dışı öğrenme

konusunda öğretmenlerin ve okul idaresinin farklı ortamları kullanmasının öğrencilere katkılar sunacağını önermektedir.

Saraç (2017), "Türkiye'de Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Yapılan Araştırmalar: İçerik Analizi Çalışması" isimli çalışmasında 2007-2016 yılları arasında okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin ulusal alanda yapılmış olan çalışmaları içerik analizi yöntemiyle incelemektir. Araştırmacı, 14'ü doktora tezinden, 43'ü yüksek lisans tezinden ve 76'sı ise hakemli dergilerde yayımlanan makalelerden oluşan toplam 133 çalışmaya ulaşmıştır. Araştırma sonucunda son yıllarda okul dışı öğrenme ortamları üzerine yapılan çalışmaların düzenli olarak arttığı görülmüştür. Yapılan çalışmaların daha çok Fen Bilimleri alanında yayınlanan ve ulusal boyutta taranan dergilerdeki makaleler tarzında olduğu belirlenmiştir. Çalışmalarda gezi/doğa etkinliklerinin ve müze/bilim merkezlerinin daha çok kullanıldığı, genellikle nicel ve betimsel/tarama yöntemlerin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Dilli (2017), "Öğretmenlerin Müzelerin Öğrenme Ortamı Olarak Kullanımına İlişkin Görüşleri" isimli çalışmasında ana okul, ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin müzeleri öğrenme ortamı olarak kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı araştırmada, Ankara ilinde görev yapan okulöncesi öğretmelerine, müze eğitiminin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek amacı ile SWOT analizi yapılmıştır. Verilerin analizi sonucu öğretmenler, müzeleri öğrenme ortamı olarak kullanımı konusunda çeşitli zorluklarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Öğrenci açısından planlı müze gezilerinin çok yararlı olduğunu düşünen öğretmenler, her branş dersi ve yaş grubu için müze gezilerinin düzenlenmesinin gerekli olduğuna da belirtmişlerdir. Yapılan anketlerde öğretmenlerin ortak görüşü, planlı müze gezisi hakkında çok fazla bilgi birikimine ve deneyime sahip olmadıklarıdır. Yazar, müzelerin öğrenme ortamı olarak etkin kullanılmasına ilişkin önerilerde bulunmuştur.

Özcan ve Yılmaz (2018), "Planetaryum Gezisi ile Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Astronomi Kavramlarındaki Değişimin İncelenmesi" isimli çalışmalarında, okul dışı öğrenme ortamlarından biri olarak kabul edilen planetaryuma yapılan gezinin, fen bilgisi öğretmen adaylarının planetaryuma ilişkin tanımları ve

bilgi düzeylerini; planetaryumlar ile fen ve astronomi eğitimine katkısına yönelik görüşlerini uygulanan ön ve son testler ile açığa çıkarmaktır. Nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseninin kullanıldığı çalışmanın ön testi 29 fen bilgisi öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada araştırmacılar tarafından geliştirilen ve açık uçlu sorulardan oluşan Planetaryum Gezisi Anket Formu (PGAF) ön-son test olarak kullanılmıştır. Araştırma sonunda fen bilgisi öğretmen adaylarının planetaryum gezisi ile astronomi kavramlarında faydalı değişimler gözlemlenmiş, araştırmaya ve benzer çalışmalar yapacak araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

Çiğdemoğlu, Tekeoğlu ve Köseoğlu (2019), "Okul-dışı Öğrenmeye Yönelik Öğretmen Mesleki Gelişim Programından Mentorlük Desteği Alan Öğretmenin Öğrencilerine Yansıyan Etkileri- Bir Örnek Olay Çalışması" isimli çalışmalarında bilim merkezleri gibi okul dışı öğrenme ortamlarının imkânlarını okul müfredatına etkili bir şekilde entegrasyonunu destekleyen BİLMER (bilim merkezlerine yönelik mesleki gelişim projesinin kısa kullanımı) projesi eğitimlerine katılmış bir öğretmenin, öğrencileri ile yürüttüğü proje tabanlı öğrenme sürecinde proje ekibinden aldığı mentorlük desteğinin öğrencilerine ve kendisine yansıyan etkilerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bu çalışmada örnek olay yöntemi kullanılmış; veriler öğretmen ve öğrencilerinden nitel yollarla toplanmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına dayanarak, öğretmenlere sunulacak mesleki gelişim eğitimlerinin etkili ve sürdürülebilir olabilmesi için mesleki gelişim programlarına katılan öğretmenlere mentorlük desteğinin sağlanmasının önemli olduğu tespit edilmiştir.

Öner ve Öztürk (2019), "Okul Dışı Öğrenme ve Öğretim Mekânları Olarak Bilim Merkezleri: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Deneyimi" isimli çalışmalarında bir okul dışı öğretim mekânı olarak bilim merkezlerinden yararlanılabilme durumunu sosyal bilgiler öğretmen adaylarının duygu, düşünce ve deneyimleriyle ortaya koymayı amaçlamıştır. . Veriler ziyaret öncesi, ziyaret süreci ve ziyaret sonrası olmak üzere üç aşamada elde edilmiş ve içerik ve betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının bilim merkezi ziyareti süresince birçok olumlu duygu ve düşünce içerisinde oldukları ve Sosyal Bilgiler derslerinde bilim merkezlerinden yararlanılabileceğini düşündükleri tespit edilmiştir.

Arabacı ve Dönel Akgül (2020) “Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına Yönelik Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Görüşleri” isimli çalışmalarında fen bilgisi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik görüşlerin ortaya koymayı amaçlamıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik (olgu bilim) araştırma deseni kullanılan çalışmada, 2019-2020 eğitim öğretim yılı birinci döneminde Erzurum il Merkezinde yedi farklı ortaokulda fen bilgisi öğretmeni olarak görev yapan 25 öğretmenden veriler elde edilmiştir. Araştırma bulgularına göre fen bilgisi öğretmenleri okul dışı öğrenme ortamlarının avantaj olarak en fazla kalıcı öğrenme sağlayacağını belirtirken dezavantaj olarak ise zaman alması, ekonomik nedenler gibi sebeplerin olduğunu belirtmişlerdir. Okul dışı öğrenme ortamlarının uygulanabilirliği bakımından, öğretmen açısından iyi planlama yapılması gerektiği, öğrenciler açısından motivasyon kaynağı, eğlenceli, gezi gözlem yapacakları, eğlenceli ortamlar olarak belirtmişlerdir. Ayrıca uygun çevre koşullarının ve gidilebilecek okul dışı ortamların olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Okul dışı öğrenme ortamlarının yeni eğitim öğretim sürecine katılması gerektiğini belirten öğretmenler, bunun için özellikle maddi koşulların iyileştirilmesi, uygun planlama yapılması, tüm öğrencilerin katılımının sağlanması gerektiğini vurgulamışlardır.

Demirel ve Özcan (2020), “Ortaokul Öğrencileri İle Bir Okul Dışı Öğrenme Ortamına Alan Gezisi: Tropikal Kelebek Bahçesi Örneği” isimli çalışmalarında ortaokul öğrencilerinin bir okul dışı öğrenme ortamı olan Konya Tropikal Kelebek Bahçesi gezisine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışma 2019-2020 eğitim öğretim yılı güz döneminde 7. Sınıf öğrencileri ile yürütülmüş olan bir durum çalışmasıdır. Araştırma bulgularına göre öğrenciler, Tropikal Kelebek Bahçesi gezisinin ilginç ve merak uyandırıcı olduğunu vurgulayarak bu tür gezilerin Fen Bilimleri dersinde öğrendikleri bilgileri pekiştirdiğini ifade etmişlerdir. Bu araştırmadan hareketle alan gezilerinin öğrencilerin kavram yanılgılarının giderilmesinde de kullanılabileceğinin altı çizilmekte, daha fazla sayıda alan gezisi düzenlenmesi ve alan gezisi esnasında öğrencilerin etkileşimde bulunabileceği ortamların artırılması önerilmektedir.

Karbeyaz ve Karamustafaoğlu (2021), “Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Öğretime Katkısı Hakkında Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri Üzerine Bir İnceleme”

isimli çalışmalarında okul dışı öğrenme alanlarını öğrenme sürecinde kullanan sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ile ilgili görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. 11 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilen görüşmede yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Araştırma sonunda sınıf öğretmenleri, okul dışı öğrenme ile ilgili eğitim almadıklarını ancak etkinliklerini planladıklarını ve gerekli izinleri aldıklarını, öğrencilerin okul dışı öğrenme sürecinde yaparak ve yaşayarak öğrendiğine inandıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler için mutlu geçtiğini düşündükleri öğrenme sürecinde güvenlik, ekonomi ve izin alma konusunda zorluklarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlere süreçte karşılaşılabilecekleri sorunlarla ilgili eğitim ve seminerler düzenlenmesi, öğretim programlarının uzman görüşleri doğrultusunda öğrenme alanı olarak okul dışı öğrenme alanlarına daha fazla yer verilecek şekilde yeniden düzenlenmesi önerilmektedir.

Yaşar Çetin (2021), "Okul Yöneticilerinin, Öğretmenlerin, Öğrencilerin Ve Velilerin Okul Dışı Öğrenmeye İlişkin Görüşleri" isimli yüksek lisans tezinde okul dışı öğrenme paydaşlarından olan öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin okul dışı öğrenme ile ilgili görüşlerini bütüncül bir yaklaşımla belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın yöntemi nitel olup, durum çalışması gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında Kahramanmaraş'taki 7 farklı ortaokulun öğrencileri, öğretmenleri, okul yöneticileri ve velileri gönüllülük esasına göre açık uçlu sorulardan oluşan Okul Dışı Öğrenme Anket Sorularını çevirim içi ortamda yanıtlamışlardır. Betimsel analiz sonucunda belirlenen araştırma verileri temalar oluşturularak sunulmuştur. Araştırmada öğrencilerin, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin; okul dışı öğrenme alanları, alanların avantajları, alanlardaki zorluklar, öğrenme alanı seçim kriterleri, faaliyet seçimi ve süreci, alan deneyimleri, alanda öğrenme süreci öncesinde ve sürecinde sorumluluklar konularında bazı benzer fikirleri olsa da bu paydaş grupları arasında daha çok farklı fikirlerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldız (2022), "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarını Kullanma Durumlarının Değerlendirilmesi" isimli çalışmasında okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarını kullanma durumlarını değerlendirmeyi amaçlamıştır. Bu çalışmada karma araştırma yöntemlerinden açımlayıcı sıralı desen

kullanılmıştır. Çalışma grubu 125 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına Yönelik Görüş Anketi" ve "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarını Kullanma Durumlarının Belirlenmesine İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" ile toplanmıştır. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımı ile ilgili bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin eğitim etkinliklerini gerçekleştirirken en çok sınıf içi öğrenme ortamlarını kullandıkları belirlenmiştir. Maddi olanakların ve ulaşım imkânlarının yetersizliği, sınıf yönetiminin zorluğu, iklim koşullarının elverişsizliği ve ailelerin izin vermemesinden dolayı öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarını daha az kullandığı sonucuna ulaşılmıştır.

DeWitt ve Storkdieck (2008), çalışmalarında okul dışı gezileri inceleyerek geçmişten önemli bulgular eşliğinde geleceğe yönelik çıkarımlar sunmuşlardır. Çalışmada bilişsel ve duyuşsal öğrenmenin, okul dışı ortamlara yapılan sınıf ziyaretlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkabilir ve öğrenme çıktıları temel olarak okul gezisinin yapısından, yeniliğin belirlenmesinden, öğrencilerin ön bilgisinden ve ilgisinden, okulun sosyal bağlamından etkilenir. Okul dışı öğrenme ortamları ilk elden orijinal deneyimler için fırsat sunar. Bu konuda öğretmenlerin desteklenmesi ve bu tür etkinliklere katılımlarının arttırılması üzerine çalışmalar yapılması gerekir. Öğretmenlerin bu tür ortamları bilmemesi, lojistik desteğe duyulan ihtiyaç, coğrafi konumdan kaynaklanan farklılıklar, müfredattan kaynaklı kaygılar okul dışı öğrenme deneyimlerinde yaşanan sorunlardır. Bu konuda öğretmenlerin ve okulların yükünü azaltan çalışmalar yapılmalıdır.

Clarke Vivier ve Lee (2018), Çalışmalarında müze ortakları ile öğretmenlerin motivasyonlarını, deneyimlerini, konu ile ilgili inançlarını arttırmaya yönelik ayrıntılı bir müfredat geliştirmeyi hedeflemiştir. Odak grup çalışması ile yürütülen araştırmada 4 müze, 8 eğitimci yer almıştır. Araştırma ile okul dışı öğrenme ile ilgili öğretmen inançlarını güçlendiren unsurlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada katılımcılar okul dışı öğrenmenin faydalarını hem akademik hem de akademik olmayan becerileri geliştirdiği yönünde fikir beyan etmiştir. Öğretmenin okul dışı öğrenmeye ilişkin inançlarının, okul dışı öğrenme etkinliğini doğrudan etkilediği sonucuna varılmakla

beraber okul dışı öğrenme ortamlarının maruz kalarak öğrenmeyi desteklediği bu nedenle öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarına dair inancının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca katılımcılar, okul dışı öğrenme etkinliğinde yaşanan sorunların müfredat ile ilgili kaygılardan, lojistik engellerden ve idari destekle ilgili durumlardan kaynaklı olduğunu belirtmiştir. Okul müfredatı ile okul dışı öğrenme deneyimlerinin bütünleştirilmesi, öğretim bağlamları ile okul dışı ortam arasında köprü kuran öğrenme hedeflerinin standartlara dayalı olarak geliştirilmesi, öğretmenlerin bu geliştirilen stratejiler ile ilgili eğitim alması önerilmektedir.

Henriksson (2018) çalışmasında ilköğretimde görev alan öğretmenlerin fen derslerindeki okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımına ilişkin görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Öğretmenlerin okulun çevresindeki alanları ziyaret biçimlerini yarı yapılandırılmış görüşmelerle ulaşılan sonuçlar analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre katılımcılar, okul çevresindeki alanlar bir iki saatlik süreyi kapsayan gezi ise yürüyerek veya bisikletle, uzun süreli gezi ise çadırda konaklama veya bir haftalık kamp okulu olarak gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Açık alan gezileri genellikle biyoloji ile ilişkilendirilerek bitki gözlem ve inceleme, mikroskop kullanımı, kuş türlerini inceleme gibi faaliyetlerden oluşmaktadır. Öğretmenler okul dışı alanların somut ve pratik çalışma, öğrenciye okul günü etkinlikleri için farklılık oluşturma, ön bilgileri açığa çıkarma ve kullanma fırsatı oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Okul dışı alanların kullanımında zorluk olarak gezinin maliyetli olması, mevsimsel ve okul konumundan kaynaklı bitki çeşidi incelemesinin zorlaşması, ulaşım aracının ayarlanması, yardımcı yetişkine ihtiyaç duyulması olarak belirtilmiştir. Araştırma sonuçlarında okul dışı öğrenme alanları kullanımında öğretmenlerin görüşlerinin dikkate alınmasının önemli olduğu, ayrıca konu ile ilgili ek çalışmalar yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Fűz ve Korom (2019) çalışmalarında ilköğretim okul yöneticilerinin, öğretmenlerinin ve öğrencilerinin okul dışı öğrenme programının bilişsel ve bilişsel olmayan özelliklerine ilişkin görüşlerini araştırmışlardır. Bu amaçla katılımcılara çevirim içi anket uygulamışlardır. Çalışma sonucunda yöneticilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin okul dışı öğrenmenin sosyallik katkısı sağladığını düşündükleri sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca öğretmenlerin ve yöneticilerin okul dışı öğrenme konusundaki

bilgilerinin kısıtlı olduğuna inandıklarını ve öğrencilerin ilgi ve motivasyonlarını olumlu yönde etkilediğini düşündüklerini belirlemişlerdir.

Okul dışı öğrenme konulu ulusal ve uluslararası çalışmalar incelendiğinde ortak olarak lojistik yetersizliklerden ve öğretmenlerin bu konuda yeterince eğitim almamış olmasından bahsedildiğini görmekteyiz. Okul dışı öğrenme konulu çalışmalarda genel olarak konu ile ilgili öğrenci ve öğretmenlerin ilgi, motivasyon ve düşüncelerinin araştırıldığı görülmekle beraber olumlu yönde düşüncelere ulaşıldığı görülmüştür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama teknikleri, verilerin toplanması, çözümlenmesi ve yorumlanması ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, resmi ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme ortamlarının etkili kullanılmasındaki rollerine ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu araştırmada okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımındaki rollerine ilişkin görüşleri olgubilim deseni ile derinleştirilmeye ve bu konu hakkındaki anlayış ortaya konmaya çalışılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Edirne Merkez ilçede devlete bağlı ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan 12 okul müdürü oluşturmuştur. Çalışma grubunda yer alan okul müdürlerini belirlerken amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılmıştır. Çalışma grubuna ortaöğretim kurumlarını temsilen fen lisesi, Anadolu lisesi, imam hatip lisesi, Anadolu imam hatip lisesi türlerinden toplam 5 okul müdürü; ortaokulların çoğunluğunu temsil etmek amacıyla ortalama öğrenci sosyoekonomik

düzeyi düşük ve orta düzeyde olan toplam 4 ortaokulun okul müdürü; ilkokulları temsil etme amacıyla sosyoekonomik düzeyi düşük ve orta düzeyde olan 3 ilkokulun okul müdürü dahil edilmiştir.

Maksimum çeşitlemede amaç, küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örneklemde çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Maksimum çeşitlilik yöntemi, incelenen olay veya olguyla ilişkili çok sayıda farklılığı kapsayan ana temaları keşfetmek ve tanımlamayı amaçlamaktadır (Neuman, 2014). Maksimum çeşitlilik örneklemesi yapılırken incelenen olgu hakkında olabildiğince farklı bilgi elde etmeyi sağlayacak unsurlar belirlenmelidir (Neuman ve Robson, 2014). Çeşitliliğin ortaya konulması amacı düşünüldüğünde öncelikle farklılara odaklanmalı ve farklılık içinden benzer veya ortak yönlerin bir listesini oluşturmalıdır (Morgan ve Morgan, 2008).

Araştırmada gönüllülük esasına göre farklı okul türlerinden toplam 12 okul müdürü yer almaktadır. Aşağıdaki tabloda katılımcıların demografik özellikleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcılara İlişkin Kişisel Özellikler

Katılımcı	Cinsiyet	Okul Türü	Branş	Mesleki Kıdem	Yöneticilik Deneyimi	Eğitim Durumu
L_1	K	İmam Hatip Lisesi	Edebiyat	23	10	Lisans
L_2	K	İmam Hatip Lisesi	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	25	4	Lisans
L_3	E	Anadolu Lisesi	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	23	12	Yüksek Lisans
L_4	E	Anadolu İmam Hatip Lisesi	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	18	11	Yüksek Lisans
L_5	K	Fen Lisesi	Kimya	27	11	Yüksek Lisans
O_1	K	Düşük Sosyoekonomik çevreli Ortaokul	Görsel Sanatlar	14	5	Lisans
O_2	K	Orta Sosyoekonomik Çevreli Ortaokul	Sosyal Bilgiler	22	11	Yüksek Lisans

O_3	E	Orta Sosyoekonomik çevreli Ortaokul	İngilizce	24	12	Lisans
O_4	E	Orta Sosyoekonomik çevreli Ortaokul	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	23	11	Yüksek Lisans
$İ_1$	E	Düşük Sosyoekonomik çevreli ilkokul	Sınıf Öğretmeni	28	18	Lisans
$İ_2$	E	Orta Sosyoekonomik çevreli ilkokul	Sınıf Öğretmeni	20	9	Yüksek Lisans
$İ_3$	K	Orta Sosyoekonomik çevreli ilkokul	Sınıf Öğretmeni	15	8	Lisans

Tablo 5'te de görüldüğü gibi katılımcılardan 6 okul müdürünün 6'sı kadın, 6'sı erkektir. Görüşme yapılan okul müdürlerinin mesleki kıdemleri 14 İle 27 yıllar arasında, yöneticilik deneyim süreleri ise 4 ile 18 yılları arasında yer almaktadır. Çalışmaya katılan okul yöneticilerinin branşları ise edebiyat, din kültürü ve ahlak bilgisi, psikolojik danışmalık ve rehberlik, kimya, sosyal bilgiler, görsel sanatlar, İngilizce ve sınıf öğretmenliği branşlarından oluşmaktadır. Araştırmada 5 ortaöğretim, 4 ortaokul, 3 ilkokul okul müdürü yer almıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada görüşme yöntemi tercih edilmiş ve önceden hazırlanmış olan soruların kılavuzluğunda sorular yöneltilerek hedef kitlenin düşünce ve duyguları sistematik olarak ortaya çıkarılmak istenmiştir. Görüşme yöntemiyle araştırmacının amacı, hedef kişiye araştırma konusuyla ilgili sorular yönelterek kişinin öznel düşünce ve duygularını sistemli olarak öğrenmek, anlamak ve tanımlamaktır (Türnüklü, 2000). Nitel araştırmanın güçlü bir modeli olan görüşme; doğru ve araştırmanın uygunluğuna göre kullanıldığı zaman araştırmaya çok boyutlu bir özellik katmaktadır. Görüşme tekniği ile yapılmış olan araştırmalarda; araştırmanın konusu ile ilgili derinlemesine bilgi toplanmakta ve araştırma verilerinin farklı boyutlar ile ele alınması sağlanmaktadır (Yüksel, 2020). Bu araştırmada, araştırmacı tarafından görüşme

esnasında sorulan ek sorularla okul müdürlerinin okul dışı öğrenme etkinliklerine dair deneyimleri ile okul yönetici rollerinin örtüşen noktaları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Alanyazında okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili olarak yer alan araştırmaların genellikle öğrencilerin öğrenmeye yönelik tutumlarını, akademik başarılarını, motivasyon ve diğer becerilerine olan etkilerini ortaya koymaya yönelik olduğu ve öğretmenlerin konu ile ilgili tutumlarını ortaya koyma amacını taşıdığı görülmektedir. Okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenci ve öğretmenler üzerindeki tüm bu etkilerine dair okul yöneticilerinin görüşlerini araştırmak amacıyla görüşme formunda yer alan sorular "inanç boyutu" altında toplanmıştır. Okul dışı öğrenme ortamı etkinliklerinin yürütülmesine dair okul yöneticilerinin görüşlerini araştırmak amacıyla görüşme formunda yer alan sorular "bürokratik boyut" adı altında toplanmıştır. Son olarak "finans kaynakları boyutu" ile okul dışı öğrenme ortamı etkinliklerinin mevcut finansal kaynaklarına dair ve olması beklenen finansal kaynaklarına dair okul yöneticilerinin görüşlerinin açığa çıkarılması hedeflenmiştir. Ayrıca yarı yapılandırılmış görüşmenin, belli düzeyde standartlığının olması ve aynı zamanda esnekliğin sağlanabilmesi (Türnüklü, 2000) nedeniyle, araştırmada kullanılmasına karar verilmiştir.

Hazırlanan görüşme sorularına ilişkin uzman görüşüne başvurulmuştur. Araştırmada iç geçerliğin sağlanabilmesi amacıyla bir uzman görüşme sorularını incelemiştir. Görüşme soruları ve pilot uygulama sonucunda elde edilen veriler incelenerek form üzerinde çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Pilot uygulama esnasında görüşme formun inanç boyutunda yer alan "Okul dışı öğrenme ortamı etkinlikleri okulunuz tarafından yürütülen projeleri nasıl etkiler?" sorusunun anlam karmaşası yarattığı fark edilmiştir. Bu soru "Okulunuz sınırlarında başlayıp okul dışına taşınarak bir okul dışı öğrenme etkinliğine dönüşen projeniz oldu mu? Bu proje hakkında bilgi verebilir misiniz?" şeklinde düzenlenmiştir. Uzman görüşü sonrasında görüşme formu son halini almıştır. Okul dışı öğrenme ortamlarının etkili kullanımında okul yöneticilerinin rolünü tespit edebilmek amacıyla geliştirilen görüşme formu Ek 1'de yer almaktadır.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi betimsel analiz ile yapılmıştır. Betimsel analizde amaç elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve bir takım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Nitel veri analizinin amacı, incelenen sosyal gerçekliğin derinliklerinde bekleyen gizil bilgiyi gün yüzüne çıkartmaktır. Bu süreçte araştırmacı kendi öznelliğini işe koşmakta ve incelediği sosyal gerçeklikle dolaysız bir etkileşim içerisine girmektedir (Özdemir, 2010). Bu durumu güçlendirmek için araştırmada doğrudan alıntılara da yer verilmiştir.

Nitel verilerin toplanmasında okul müdürleriyle yapılan görüşmeler müdür odasında, gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde gönüllülük esası göz önünde bulundurularak ses kaydı yapılmamış, araştırmacı katılımcıların görüşlerini not almıştır. Görüşmeler yaklaşık 50 – 55 dakika arası sürmüştür. Görüşmelerde alınan notlar bilgisayar ortamına aktarılırken görüşme formunda yer alan boyutlar araştırmanın genel çerçevesi olarak kabul edilerek bu boyutlarda yer alan görüşme soruları belirli temalar altında gruplandırılmıştır. Verilerin daha anlaşılır olarak incelenebilmesi için tablolardan faydalanılmıştır. Tablo 5'te araştırmanın çerçevesi ve bu çerçeveye bağlı temalar verilmiştir.

Tablo 5. Araştırmanın Çerçevesi ve Temalar

Araştırmanın Çerçevesi	Temalar
İnanç	
	Öğrenci ve Öğretmen Performanslarına etkisi
Bürokrasi	Yürütmede Karşılaşılan Durumlar
	Kurum Kültür ve İletişimine etkisi
Finans	Mevcut Finansal Kaynaklar
	Hedeflenen Finansal Kaynaklar

Araştırmada okul müdürlerinin görüşlerinden faydalanılarak okul dışı öğrenme etkinliklerinde okul yönetici rollerinin ortaya konması amaçlanmaktadır. Okul müdürlerinin görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan yola çıkarak, verilerin analizi sonucunda elde edilen şemalara yer verilmektedir. Okul yönetici rolleri ayrı başlıklar altında incelenmiş olup, bulgular okul müdürlerinin görüşme sorularına verdikleri yanıtların doğrudan aktarımlarıyla desteklenmektedir. Araştırmada kullanılan şemalarda ifadelerin yanında yer alan parantez içindeki rakamlar, görüşmede o yanıtı veren okul müdürünün sayısını ifade etmektedir. Araştırmada katılımcı gizliliğinden okul müdürlerinin çalıştıkları eğitim kademeleri göz önünde bulundurularak lise okul müdürleri L_1, L_2… şeklinde , ortaokul müdürleri O_1, O_2… şeklinde ve ilkokul müdürleri İ, $İ_2$… şeklinde gösterilmektedir. Aşağıda okul dışı öğrenme etkinliklerinde okul yöneticilerinin rollerine ilişkin okul müdürlerinin görüşleri açıklanmaktadır.

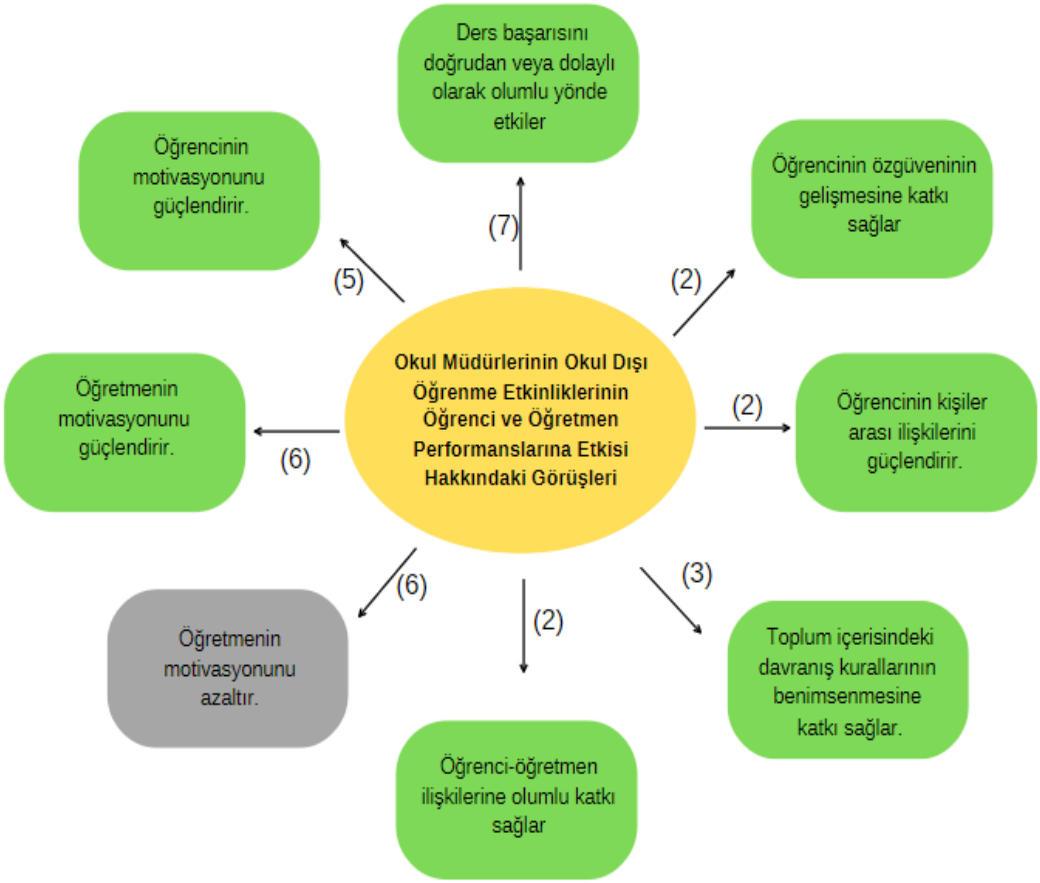
BÖLÜM IV

BULGULAR ve YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, okul müdürlerinin okul dışı öğrenme hakkındaki görüşlerine "İnanç", "Bürokrasi" ve "Finans" çerçevelerinde yer verilmiştir. "İnanç" çerçevesinde okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenci ve öğretmen performanslarına etkisine ilişkin görüşlere; "Bürokrasi" çerçevesinde etkinliklerin yürütülmesinde karşılan durumlar hakkındaki görüşlere ve okul dışı öğrenme etkinliklerinin kurum kültürüne etkisi hakkındaki görüşlere ; "Finans" çerçevesinde mevcut finansal kaynaklar ve hedeflenen finansal kaynaklar hakkında görüşlere yer verilmiştir. Araştırmacı tarafından görüşme esnasında sorulan ek sorularla okul müdürlerinin okul dışı öğrenme etkinliklerine dair deneyimleri ile okul yönetici rollerinin örtüşen noktaları tespit edilmeye çalışılmıştır.

4.1.Okul Müdürlerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Öğrenci ve Öğretmen Performanslarına Etkisi Hakkındaki Görüşleri

Görüşmede sorulan ilk soru okul müdürlerinin, okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrencinin ders başarısına olan etkisine ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla sorulmuştur. Diğer sorular ise okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenci ve öğretmen performansına akademik alan dışındaki etkileri konusunda görüşleri açığa çıkarmak amacıyla sorulmuştur. Ayrıca bu boyuttaki sorular okul yöneticilerinin kişiler arası yöneticilik rollerini ortaya çıkarmak amacıyla sorulmuştur. Okul müdürlerinin okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenci ve öğretmen performanslarına etkisi hakkındaki görüşleri aşağıda bulunan Şekil 1'de özetlenmiştir.

Şekil 1. Okul Müdürlerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Öğrenci ve Öğretmen Performanslarına Etkisi Hakkındaki Görüşleri

Bu araştırmada katılımcılardan 2 okul müdürü okul dışı öğrenme etkinliğinin planlı ve hedefe yönelik olarak organize edildiği takdirde doğrudan, 5 okul müdürü ise dolaylı olarak ders başarısını etkileyeceğini belirtmiştir. Arabacı ve Dönel Akgül (2020) araştırmalarında okul dışı öğrenme ortamlarının uygulanabilirlik bakımından, öğretmen açısından iyi planlama yapılması gereken, öğrenciler açısından motivasyon kaynağı, eğlenceli, gezi gözlem yapacakları, eğlenceli ortamlar olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırmada yer alan diğer okul müdürleri ise okul dışı öğrenme etkinliklerinin daha çok öğrencinin motivasyonunu, özgüvenini ve kişiler arası ilişkilerini güçlendirmesi üzerinde durmuştur. Araştırmaya katılan okul müdürlerinin bu konudaki görüşleri aşağıdaki gibidir.

"Öğrenci bir okul dışı öğrenme etkinliğinde görev aldığında özgüveni artıyor. Kendine güvenen kişi ise başarılı olur. Öğrenme etkinliklerine katılım isteği artar. Gönüllü katılım oranı arttıkça da öğrencinin her alandaki başarısı dolaylı olarak artar. (L1)"

"Eğer planlanan okul dışı öğrenmede amaç içeriğe yönelikse ve doğru adımlarla planlanmışsa zaten bu etkinlik öğrencinin akademik başarısına katkı sağlayacaktır. Ancak doğrudan bu amaca yönelik değilse bile öğrencinin özgüvenine pozitif yönde katkı sağlayacaktır. Program içeriğe yönelik olsa da olmasa da dolaylı yönden akademik başarının pozitif yönde etkilenmesi söz konusu olacaktır. Öğrencinin dünyaya bakış açısını genişletecektir. (L3) "

"Akademik başarı daha çok teknik bilgi üzerinden sağlandığı için okul dışı etkinliklerin akademik başarıya fazla katkısı olduğu söylenemez. Elbette etkinlik ve etkinliğin içeriği bu bağlamın ana belirleyicisidir.(O3)"

"Örneğin okulumuzda eTwinning projesi yürüttük ve Edirne kültürünü yabancı paydaşlarımıza tanıttık. Bu deneyim öğrencilerimizin bilgi birikimini arttırarak akademik anlamda kazanımlarının artmasını hem de kendilerini ifade becerilerinin gelişmesini sağladı. Okul dışı öğrenme etkinlikleri öğrencilerin sohbetinin niteliğini arttırır. (O4)"

"Öğrencilerin ilgisi bu tür etkinliklerde kolay dağılır. Akademik olarak büyük kazanımlar elde edeceklerini düşünmesem de motivasyonlarını arttırarak okula karşı ilgilerini arttıracağını söyleyebilirim. İlgi düzeyinin artması ise dönüp dolaşıp akademik başarıya da katkı sağlayacaktır. (O1)"

Okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenci ve öğretmen performansına akademik alan dışındaki etkileri konusunda görüşleri açığa çıkarmak amacıyla sorulan 2. Soruya verilen cevaplarda okul müdürlerinin tümü okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenci-öğretmen ilişkilerine olumlu katkı sağladığına dair görüş bildirmiştir. Clarke Vivier ve Lee (2018), araştırmalarında katılımcıların okul dışı öğrenmenin hem akademik hem de akademik olmayan becerileri geliştirdiği yönünde fikir beyan ettiklerini belirtmişlerdir. Bu araştırmada da katılımcılar öğretmen-öğrenci iletişiminin

güçlenmesi, öğretmen-öğrencinin birbirini daha yakından tanıma imkânı bulması, toplum içerisindeki davranış kurallarının benimsenmesi gibi olumlu görüşler bildirilmiştir.

"Öğrenciler, okul dışı etkinliklerde hem birbirlerini hem de öğretmenlerini daha iyi tanıma fırsatı buluyor. Birbirleri ile nitelikli zaman geçirme fırsatı buldukları için olumlu duyguları pekişiyor. Okula döndüklerinde, zihinleri daha temiz halde ders başına geçebiliyorlar. (L5)"

"Okul dışı öğrenme etkinliğinde öğrenci, öğretmeninin ders dışındaki duruşunu ve farklı yönlerini görme fırsatı bulur. Öğretmenine karşı saygısı ve ilgisi artar. İletişim bağı güçlenir. Öğrencinin öğretmenine karşı saygı düzeyi arttıkça, öğretmenin öğrencisine aktarım gücü artar. (L3)"

"Öğretmen ve öğrenci okul dışı öğrenme etkinliğinde birbirini daha yakından tanıyor. Bu tanıma da birbirini daha iyi anlamayı doğuruyor. Toplumda hal ve hareketlerin düzenlenmesinde bu etkinlikler çok değerli. (L1).

Okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenci ve öğretmen performansına akademik alan dışındaki etkileri konusunda görüşleri açığa çıkarmak amacıyla sorulan 3.soruda 6 okul müdürü okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğretmen motivasyonuna katkı sağladığı konusunda görüş bildirirken 6 okul müdürü, öğretmenin okula dair motivasyonunu azaltabileceğine dair görüş bildirmiştir. Özellikle görüşme yapılan tüm ilkokul müdürlerinin, okul dışı öğrenme etkinliğinin öğretmen motivasyonunu düşürdüğüne dair görüş bildirmesi dikkat çekicidir.

"Okul dışı öğrenme etkinliğinin zorunlu olması motivasyonu düşürecektir. Planlı-programlı düzenlendiği ve önceden bilgilendirme yapıldığı takdirde her türlü olumlu sonuçlar verecektir. (L4)"

"Bazı öğretmenlerimiz bu tür etkinlikleri öğrencinin akademik veya sosyal yönde desteklenmesi için bir fırsat olarak görebilir. Vakti olduğu dönemlerde bu etkinleri severek değerlendiren, istekli olup bize olumlu dönüşler sağlayan öğretmenlerimiz mevcut. (L5)"

"Öğretmenin bireysel hayatında ilgi duyduğu mevzu üzerine organize edilecek bir okul dışı öğrenme etkinliği öğretmenin daha istekli olmasını sağlayacaktır. Ayrıca öğretmen prensip olarak da böyle bir etkinlik türünü eğitim-öğretimde önemli görüyor olabilir. Bu durum da öğretmenimizin motivasyonuna olumlu katkı sağlar. Aksi takdirde öğretmen bunu külfet olarak görecektir. (O4)"

"Öğretmenlerimizin okul dışında da sorumlulukları olabiliyor ve durumu göz önünde bulundurarak bir okul dışı öğrenme etkinliği karşısında öğretmenlerimiz isteksiz davranabiliyor. (O2)"

"Etkinlik öncesi hazırlık aşamaları, velilerle iletişime geçmede yaşanan güçlükler, etkinlik esnasındaki güvenliğe dair tedirginlikler öğretmenlerimizde olumsuz duygulara neden olabiliyor. Bu durumda okul dışı öğrenme etkinliğinde görev almak öğretmenlerimizde motivasyon kaybına neden olabiliyor. (İ2)"

"Etkinliğin kendisi de etkinlik esnasındaki güvenlik kaygıları öğretmenlerimizde olumsuz duygulara neden olabiliyor. Bu nedenle çoğu durumda okul dışı öğrenme öğretmenlerimizde okula karşı motivasyon kaybına neden olabiliyor. Belki de bu durum bizim öğrencilerimizin yaşları küçük olduğu için böyledir. Genellikle velilerden destek almak zorun kalıyoruz. (İ3)"

4.1.1. Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliğinin Öğrenci-Öğretmen Performansına Maksimum Düzeyde Katkı Sağlayabilmesi İçin Okul Müdürüne Düşen Roller

Tüm görüşmelerde, görüşmenin akışı gereği araştırmacı tarafından katılımcılara, okul dışı öğrenme etkinliğinin öğrenci-öğretmen performansına maksimum düzeyde katkı sağlayabilmesi için okul müdürüne düşen rolün ne olduğu sorulmuştur. Okul yöneticilerinin görüşlerine göre okul dışı öğrenme etkinliğinin öğrenci-öğretmen performansına maksimum düzeyde katkı sağlayabilmesi için okul müdürüne düşen roller aşağıda yer alan Şekil 2'de özetlenmiştir.

Şekil 2. Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliğinin Öğrenci-Öğretmen Performansına Maksimum Düzeyde Katkı Sağlayabilmesi İçin Okul Müdürüne Düşen Roller

Katılımcılar okul müdürlerinin yeni tekliflere açık olması, hakkaniyetli olması, öğretmen-öğrenci menfaatini gözeten kararlar alması, öğrenci ve öğretmenin motivasyonunu göz önünde bulundurması, güvenlik tedbirlerini göz önünde bulundurması, sonuç odaklı ve iyi planlanmış çalışmaların hayata geçirilmesine olanak tanıması gerektiğine yönelik cevaplar vermişlerdir. Gürbüz, Erdem ve Yıldırım (2013) da araştırmalarında benzer yanıtlara ulaşmışlardır. Çalışmalarına göre başarılı okul müdürleri çalışanlarının iş doyumuna sahip olmasını sağlama, etkili iletişim kurma, özverili ve idealist olma, yetkilerini uygun bir şekilde kullanma, okul kültürünün oluşmasını sağlama, uygun fiziki şartları sağlama ve mevcut kaynakları en iyi şekilde değerlendirme gibi özelliklere sahip olmalıdır. Araştırmaya katılan okul müdürlerinin bu konudaki görüşleri aşağıdaki gibidir.

"Öncelikle bir yönetici olarak tekliflere açık olmak gerektiğini düşünüyorum. Benim aklıma gelmeyen bir şey öğretmen arkadaşımın aklına gelerek öğrenciler için faydalı bir etkinliğin açığa çıkmasını sağlayabilir. Bazen bir öğrencinin, bir velinin de bu konuda görüşleri olup bizleri doğru yönde yönlendirebilir. Dinlenip değerlendirilince, öğrencinin menfaatine bir durum olacağı sezilirse neden olmasın? (L2)."

"Daha önce de söylediğim gibi okul dışı öğrenme etkinliği öğretmenin motivasyonunu düşürüp okuldaki performansını azaltabilir. Bu durumla başa çıkabilmek için okul yöneticisinin hakkaniyetli olması gerektiğini düşünüyorum. Bu tür çalışmalarda görev dağılımı yapılırken öğretmenler arasında adaletin sağlanmasının çok önemli olduğunu düşünüyorum. (L4)"

"Performansın maksimum düzeyde olması için menfaat tahlili yapmak gerekir. Yani bu etkinliğin sonunda öğrenci menfaat görecek mi? Öğrencinin yanına kâr olarak ne kalacak? Bu soruya verilecek cevap öngörülebilirse orada maksimum fayda olur. Bir okul yöneticisi önce bunu göz önünde bulundurmalı. (L5)"

"Bu konuda en fazla önemsediğim kesinlikle çalışmanın iyi planlanmış olması. Sonuca yönelik bir çaba var mı yok mu ona bakmak lazım. Aksi takdirde zaman ve maddi kayıp olabilir. Tabi ki akademik açıdan bunu söylüyorum. Elbette diğer alanlarda faydalar olabilir. (O2)"

"Güvenlik her şeyin başında geliyor. Bakanlık tarafından belirlenen güvenlik mevzuatının hayata geçirilmesi, araçla gidilecek bir yerse araçla ilgili özellikler, veli izin belgeleri çok önemli. Güvenlik sağlanabilirse muhakkak fayda da sağlanır. Okul yöneticisinin öncelikle güvenlikle ilgili tedbirleri denetlemesi gerekir. (İ2)"

4.2. Okul Müdürlerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Yürütülmesi Hakkındaki Görüşleri

Bu boyutta sorulan sorular okul müdürlerinin okul dışı öğrenme etkinliklerindeki karar verme yöneticilik rollerini ortaya çıkarmaya yöneliktir. Okul

müdürlerinin okul dışı öğrenme etkinliklerinin yürütülmesi hakkındaki görüşleri aşağıda yer alan Şekil 3'te özetlenmiştir.

Şekil 3. Okul Müdürlerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Yürütülmesi Hakkındaki Görüşleri

Bu boyutta yer alan ilk soruda okul yöneticileri, okul dışı öğrenme etkinliğinin içerik açısından hedef gruba uygunluğunun, öğretmen veya öğrencinin kişisel gelişimine katkı sağlayacağına inanmanın, müfredata ve okul programına uygunluğunun, güvenlik riskleri barındırmamasının, farklı branşlarla ilişki kurmayı desteklemesinin, iyi planlanmış olmasının ve planlayıcı kişinin etkinlikte fiziksel olarak yer almasının önemli olduğunun altını çizmiştir. Okul dışı öğrenme ortamlarının iyi planlanmış olması gerektiğine dair ve mevcut güvenlik risklerine dair görüşler yapılan çeşitli araştırmalarda yer almaktadır. Dilli (2017), çalışmasında

öğretmenlerin öğrenci açısından planlı müze gezilerinin çok yararlı olduğunu düşündüğünü, her branş dersi ve yaş grubu için müze gezilerinin düzenlenmesinin gerekli olduğu konusunda hemfikir olunduğunu belirtmiştir. Karbeyaz ve Karamustafaoğlu (2021) çalışmalarında, okul dışı öğrenme etkinliklerinde yaşanan güvenlik, ekonomi ve izin alma konusunda karşılaşılan zorluklardan bahsetmişlerdir. Katılımcıların konu ile ilgili görüşleri aşağıdaki gibidir.

"Öğrenci işin içerisinde ne derece yer alacak ve etkinliğin sonunda öğrencinin aklında neler kalacak bunu düşünerek hareket ederim. Örneğin coğrafya öğretmenimiz bir konu ile ilgili derslerini meteoroloji genel müdürlüğünde gerçekleştirdi. Edebiyat öğretmenimiz derslerinin bir kısmını millet kütüphanesinde gerçekleştirdi. Bu etkinliklerde öğrenci bizzat yer alıyor ve müfredat ile hatta farklı branşlar ile yaparak yaşayarak ilişki kurma imkânı sağlıyor (L1)."

"Bir okul dışı öğrenme etkinliğinin hedef gruba uygun olması gerekir. Çocukların yaş grubuna uygun olmayan, seviyelerine ağır gelecek veya hafif gelecek etkinliklerin planlanması da onaylanması da doğru olmaz (L4)."

"Öğretmen arkadaşların kişisel gelişiminin desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum. Benim müdür olduğum dönemde birçok arkadaş ilgilerine yönelik kurslara ve seminerlere katılmıştır. Burada okul müdürü okulunda geçecek boş dersi değil, öğretmen okula döndükten sonra süreç içerisinde öğrencilerine katacaklarını düşünmelidir.(O1)."

"Etkinlik öğrencinin ve öğretmenin kişisel gelişimine katkı sağlıyor mu, diye değerlendirmek gerekir. Etkinlikte öğrenci farklı branşlara dair de ufkunu genişletebilmeli. Gittim-geldim, onu yedim bunu içtim… İle sınırlı kalırsa öğrenci de öğretmen de yalnızca gezmiş olur. Okul dışı öğrenme etkinliğinin anlamlı hale gelmesi için iyi planlama gerekir. (O4)"

"Etkinlikten sorumlu olan veya konu itibari ile düzenlenen okul dışı öğrenme etkinliği ile ilişkisi bulunan öğretmenin etkinlikte yer alıyor olmasını çok önemsiyorum. Bu konu hakkındaki mazeretlere sıcak bakmıyorum. Etkinliğin

veriminin artması için ilgili kişilerin etkinlikte yer almasının sağlanması önemlidir. (O1).”

Okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrencileri rahatlattığı, özgüven kazandırdığı, doğa sevgisi, çevre bilinci, tüketici bilinci, sanat sevgisi, işbirlikli çalışma becerisi gibi toplumsal değer ve beceriler kazanma üzerine olumlu katkıları bulunmaktadır (Sözer, 2015). Bu boyutta katılımcılara yöneltilen ikinci soruya okul müdürleri milli duyguları canlandıran, doğal yaşam sevgisini arttıran, sınav motivasyonunu arttıran ve bilimsel içeriği ile öne çıkan okul dışı öğrenme etkinliklerinin geçekleştirilmesi konusunda istekli olduklarına dair yanıt vermişlerdir. 12 okul müdüründen 9’unun ilk verdiği cevabın milli duyguları canlandıran okul dışı öğrenme etkinliklerine yönelik olması dikkat çekicidir.

“Her yıl özellikle Çanakkale gezisi yapılmasını isterim. Milli duyguları canlandıran, vatana sahip çıkma bilincini geliştiren etkinlerin hepsi en çok önemsediğim konudur. (O2)”

“Okullarda düzenlenen veya belediye-valilik tarafından düzenlenen bilim şenliklerine öğrencilerin katılmasını önemsiyorum. Bu gibi etkinlikler için zaman zaman okula davetiye de geliyor. İmkanlar dahilinde, her seferinde farklı sınıfları dahil ederek öğrencilerin bu tür etkinliklerde yer almasını sağlıyoruz. (O4).”

“Çanakkale ve İstanbul gezisi mutlaka her yıl yaparız. Çocuğun gidip yerinde o havayı soluması, o duyguyu hissetmesini isterim. Edirnemiz de bu açıdan çok şanslı. Tabyalar, şehitlikler mutlaka her öğrencimiz tarafından görülmelidir. (İ3).”

“Doğal yaşamda, teknolojiden uzak, öğrencilerin birbirlerini bireysel olarak keşfedebilecekleri çalışma yapılmasını destekliyorum. Okulumuz öğrencilerinin katıldığı bir izcilik kampında öğrenciler kendi çalışmalarını ve yeteneklerini her akşam yakılan ateşin etrafında arkadaşlarına sundular. Teknolojiden uzak bir ortamda kendilerini ve arkadaşlarını daha gerçekçi olarak tanıma fırsatı yakaladılar. Bu tür doğa ile iç içe öğrenme ortamlarında çarpan etkisinin yüksek olduğunu ve daha fazla somut çıktı olduğunu düşünüyorum. (L4)”

"Doğa bilinci ile akademik başarının birbirini desteklediği öğrenme etkinliklerini çok kıymetli buluyorum. Bu bağlamda okul olarak Edirne Kent Ormanında bir İngilizce kampı düzenledik. Öğrenci ve öğretmenlerimizin keyif aldığı bir etkinlik oldu. (L3)"

"Her yıl mutlaka sınav motivasyon kamplarının düzenlenmesini gündeme getiriyorum. Bu kamplardan şehir dışında bir ortamda gerçekleştirdiğimiz kamplar da oldu. Pandemi nedeni ile okul rutinlerimizin dışına çıksak da sınav motivasyon kamplarının düzenlenmesi benim için önemlidir. (L5)."

Bu boyutta sorulan son soruda okul müdürleri eTwinning, ERASMUS, IPA (Avrupa Birliği, Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı), TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu) gibi MEB onaylı projelerden bahsetmişlerdir.

"Okul sınırlarında başlayıp okul dışına taşınan eTwinning projelerimiz oldu. Kültür tanıtımları ile ilgili yürütülen projede öğrencilerimiz Edirne'nin kültürünü tanıtmak için tarihi, doğal, kültürel keşiflerde bulundular ve proje ortaklarına bunun tanıtımını yaptılar. (O4)"

"Öğrencilerimiz TÜBİTAK projelerine katılarak okul dışında öğrenmeye devam etme imkanı bulabiliyor. Yarışmalarda derece alarak şehir dışına projesini tanıtmaya giden, oradaki farklı ortamlardan faydalanabilen öğrencilerimiz de olmuştu. Ya da derece almasa da ilde düzenlenen ortak bilim şenliklerine katılarak yaptığı çalışmayı tanıtabilir öğrenci. Bu tanıtımı gerçekleştirirken diğer okullardaki yaşıtlarının çalışmalarını da gözlemleyerek ufkunu açabilir. (O2)."

"Her yıl okulumuzdan TÜBİTAK olimpiyatlarına katılan öğrencilerimiz olur. Bunun için okulumuzda öğretmenlerimize egzersizler açarız. Sene boyunca öğrenci öğretmeni ile bu olimpiyatlara hazırlık yapar. Vakti geldiğinde olimpiyat hangi şehirde düzenleniyorsa danışman öğretmeni ile birlikte sınava giderler. Sınavda istediği başarıyı elde etse de etmese öğrencinin yanına birçok kazanç kalır. (L5)"

"ERASMUS ve IPA projelerinin çerçevesi okulumuz idaresi ve öğretmenleri tarafından belirleniyor, sonrasında okul dışına sirayet ediyor. Bu projelerde öğretmelerimiz ve öğrencilerimiz çeşitli eğitimlere katılarak kişisel gelişimlerine katkı

sağlıyorlar. Aynı zamanda bu projeler yurtdışı ortaklı projeler olduğu için farklı kültürleri tanıma olanağı sağlanıyor. (L3)"

4.2.1. Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliğinin Yürütülmesinde Okul Müdürüne Düşen Roller

Tüm görüşmelerde, görüşmenin akışı gereği araştırmacı tarafından katılımcılara, okul dışı öğrenme etkinliğinin yürütülmesi çalışmalarında okul müdürüne düşen rolün ne olduğu sorulmuştur. Okul yöneticilerinin görüşlerine göre okul dışı öğrenme etkinliğinin yürütülmesinde okul müdürüne düşen roller aşağıda yer alan Şekil 4'te özetlenmiştir.

Şekil 4. Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliğinin Yürütülmesinde Okul Müdürüne Düşen Roller

Çalışmada yer alan katılımcılar konu hakkındaki mevzuata hâkim olunması gerektiğini, yeni tekliflere açık olunması gerektiğini, risk alınması gerektiğini, üretici

bakış açısına sahip olunması gerektiğini, çözüm odaklı olunması gerektiğini belirtmiştir. Babaoğlan, Nalbantı ve Çelik (2017), çalışmalarında öğretmenlerin ideal okul müdüründe olmasını istedikleri ve sıklıkla ifade ettikleri özelliklerin okul müdürünün çalışanları desteklemesi, liyakatli olması, disiplinli-ilkeli olması, katılımcı-demokratik yönetici olması, sorunlara çözüm üretebilmesi, çalışkan olması, vizyon- hedef belirlemesi, liderlik edebilmesi, yönlendirebilmesi, pozitif olması, risk alması, girişimci olması, öğretmenin çalışabileceği imkan ve koşulları hazırlaması, olumlu bir okul iklimi oluşturması, iradeli-dirençli olması olarak belirttiklerini ifade etmişlerdir. Babaoğlan, Nalbantı ve Çelik'in (2017), okul başarısında okul yöneticisinin etkisine ilişkin öğretmen görüşlerini araştırdığı çalışma ile ortak noktaların varlığı görülmektedir. Okul müdürlerinin okul dışı öğrenme etkinliklerinde risk alması, çözüm odaklı ve girişimci olması gerekliliği çalışmalarda elde edilen ortak bulgulardır. Bu araştırmada katılımcılar arasındaki 12 okul müdüründen 8'inin cevabında ilgili mevzuata yer vermesi dikkat çekicidir.

"Yasal prosedüre hâkim olmak gerekiyor. Bu tür etkinliklerde onay veren merci okul müdürü olduğu için sorumluluk okul müdürüne ait. İlgili yönetmelikteki tedbirlerin alınmasını sağlamak okul müdürünün bu konudaki en önemli rolüdür. (İ1)"

"Aslında okul dışı öğrenme etkinlikleri öğretmen açısından da yöneticiler açısından da bir risk. Ama risk almayıp kötü ihtimallere odaklanırsak oradan alacağımız faydayı alamaz, fazladan elde edilecek kazanımları kaçırırız. Bu nedenle okul müdürünün bu tür etkinlikler için biraz da risk alabilen yapıda olması gerekiyor. Tabi ki körü körüne bir risk değil, gerekli izin belgeleri ile hareket edilmesi gerekiyor. (L3)"

"Okul yöneticisi hem tekliflere açık olmalı hem de üretken olmalı. Yani bazen okul müdürü kendisi okul dışı etkinlik talebinde bulunmalı. Bazen milli eğitim müdürlüğünün bu konuda teklifleri olabilir, açık olmalı. Şimdiye kadar il milli eğitim müdürlüğünün inisiyatifinde gerçekleşen ve çok güzel sonuçlar alınan okul dışı öğrenme etkinlikleri de oldu. (İ3)"

"Bazen beklenmedik sorunlarla karşılaşılabilir. Örneğin Covid-19 pandemisini hiç birimiz tahmin edemezdik. Öncesinde planladığımız bir okul gezisi

vardı. Tüm görüşmeler sağlanmış, izinler almış, ücretin bir kısmı teslim edilmişti. Önce ertelemeye gidilse de iptal edilmesi gerekti. Burada okul yöneticisi olarak kimsenin mağdur olmaması için çözüm odaklı bir takım çabalar gerekti. (O2)"

4.3.Okul Müdürlerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliğinin Kurumun Kültürüne ve İletişim Gücüne Etkisi Hakkındaki Görüşleri

Bu boyutta sorulan 1. Ve 3. Sorular okul müdürlerinin kişiler arası yöneticilik rollerini, 2. Ve 5. Sorular bilgi sağlama yöneticilik rollerini ve 4. Soru karar alma yöneticilik rollerini açığa çıkarmak amacıyla sorulmuştur. Okul müdürlerinin okul dışı öğrenme etkinliğinin kurumun kültürüne ve iletişim gücüne etkisi hakkındaki görüşleri aşağıda verilen Şekil 5'te özetlenmiştir.

Şekil 5. Okul Müdürlerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliğinin Kurumun Kültürüne ve İletişim Gücüne Etkisi Hakkındaki Görüşleri

Okul yöneticilerinin tümü, okul dışı öğrenme etkinliklerinin okul kurum kültürüne katkı sunduğuna olan inancını anlatan yanıtlar vermiştir. Katılımcılar tarafından okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrencinin okula karşı aidiyet duygusunu beslediği, okulu sahiplenmesini kolaylaştırdığı vurgulanmıştır. Bazı okul dışı öğrenme etkinliklerinin tekrarlanmasının, bu etkinliğin kurumun geleneksel etkinliği haline gelmesini sağlayarak kurum kültürünün önemli bir parçası haline dönüştüğü belirtilmiştir. Katılımcı ilkokul müdürlerinin tümünün, velilerin okul dışı öğrenme etkinliğine katılmasının okul kurum kültürüne sağlayacağı katkılara yönelik yanıtlar vermiş olmaları dikkat çekicidir. Elde edilen çıkarımlar aşağıda yer alan katılımcı görüşleri ile desteklenmektedir.

"Bizim okul dışı etkinliklerimizde veliler de genellikle yer alıyor. Etkinlikte yer alan veli arkadaşına, komşusuna bizimle ilgili, okulla ilgili, öğretmenlerle ilgili izlenimlerini aktarıyor. Bu aktarım esnasında olumlu profili yakalamak çok önemli. Çünkü öğretmene saygı evde başlıyor. Evde, mahallede bunu duyup öğrenen çocuk okula geldiğinde kurum kültürüne da sağlam adapte oluyor. (İ1)."

"Öğrencilerimizin yaşları gereği biz okul dışı öğrenme etkinliklerinde velilerden muhakkak destek alıyoruz. Etkinliğin hedef kitlesi öğrencilermiş gibi gözükse de aslında velilerimiz de etkinliklerimizin hedef kitlesinde yer alıyor. Velilerin okulu sahiplenmesi öğrencinin de okulu sahiplenmesini kolaylaştırıyor. Okulu sevip saygı duyan öğrenci de daha kolay kurum kültürünün bir parçası oluyor. (İ3)"

"Bazı etkinlikler öğrencilerimizde ve öğretmenlerimizde öyle güzel hatıralar bırakıyor ki, bu etkinlikler devamlı istenir hâle geliyor. Sonra gelenekselleşiyor ve kurum kültürünün doğrudan bir parçası oluyor. Mesela biz her yıl mutlaka 9.sınıflarımıza şehrimizi tanıtan bir gezi düzenler, 12.sınıflarımızı üniversitede ilgi duydukları bölümlere ziyarete götürürüz. Bunlar artık bizim kurum kültürümüzün bir parçası olmuş. (L1)."

"Siz kurum kültürüne katkı sağlanmasını hedeflemeseniz de etkinliğin doğası gereği bu olacaktır. Aidiyet duygusu beslenecektir. Aidiyet duygusu beslenen öğretmen de öğrenci de okul kurum kültürüne katkı sağlar. (O2)"

Bu boyutta sorulan ikinci soruda okul müdürleri, okul dışı öğrenme etkinliklerinin okulun çevresi ile iletişimini güçlendirdiğine ve okulun görünürlüğünü arttırdığına ilişkin cevaplar vermiştir. Bu görüşler çerçevesinde okul dışı öğrenme etkinliklerinin okulun markalaşmasının önünü açtığına, okulun tercih edilmesine katkı sağladığına, okulun yeni paydaşlar kazanmasını sağladığına, kurumun başarılı ve başarısız yönlerinin sergilenmesini sağladığına ilişkin yanıtlar vermiştir. Görüşme yapılan 12 okul müdüründen 8'i okul dışı öğrenme etkinliklerinin kurumun sosyal medya içeriklerini daha görünür hale getirdiğini fakat esas amacın bu olmayarak sosyal medyanın dozunda kullanılması gerektiğine, bu tür paylaşımların öğrenci gizlilik haklarını ihlal edebileceğine dikkat çekmiştir.

"Okul dışı öğrenme etkinlikleri idare, öğrenci ve öğretmenlerin çevresel ilişkilerini güçlendiriyor. Şahısların kurumun çevresi hakkında fikir sahibi olmasını sağlıyor. Sonuçta öğrenme amaçlı bir ziyarette kurum olarak yakından uzağa bir anlayışla okul dışı öğrenme ortamları tespit ediliyor. Bu ortamlar ile iletişime geçildiğinde kurumumuz da farklı paydaşlar kazanmış oluyor. (L1)"

"Okul dışı öğrenme etkinlikler okulumuzun görünürlüğünü arttırıp markalaşmasını sağlıyor. Öğrencilerimizin okul dışı öğrenme ortamlarındaki hal ve hareketleri, okul dışı kurumların bizim hakkımızda bir görüş oluşturmasını sağlıyor. (L2)"

"Bu ortamlara dair etkinlikler şüphesiz ki görünürlüğümüzü arttırıyor. Ayrıca bizlere başarılı yönlerimizi gösterme imkânı veriyor. Ancak burada dikkat edilmesi gereken esas konunun sosyal medya kullanımı olduğunu düşünüyorum. Bu tür etkinliklerde sosyal medya kullanımı araç olmaktan çıkıp amaca dönüşebiliyor. Öğrencilerin gizlilik haklarının ihlal edilmemesi konusunda tüm kurumlar dikkatli olmalıdır.(L3)"

"Tüm okul dışı ziyaretler kurumumuzun paydaş kazanmasını sağlar ve bu da kurumu daha güçlü hale getirir. Okulun bilinir hale gelmesini, tercih edilmesini sağlar. Tabi hep olumlu yönlerini vurgulamak da yanlış olur. Bu ziyaretler esnasında olumsuz izlenim oluşturmak da mümkün. Bu nedenle planlı ve dikkatli hareket edilmesi gerekir. (O4)"

"Okulun görünürlüğünü arttırır ve çevre ilişkilerini güçlendirir. Burada bazı kurumların sosyal medya kullanımına dikkat etmediğini düşünüyorum. Sosyal medya kullanımı dayatması, kullanılmak zorunda gibi davranılması o etkinlikten elde edilecek esas çıktıların heba olmasına neden olabiliyor. (İ2)"

Okul yöneticileri bu boyuttaki 3. ve 4. görüşme sorularını birleştirerek yanıtlamışlardır. Okul dışı öğrenme etkinliklerinde kurum ve kuruluşlarla gerekli iletişimin sağlanması ve oluşan aksaklıkların giderilmesi konusunda ortak kanı birebir ilişkilerin önemli olduğudur. Ayrıca kurumun mezun öğrencilerinin ikili ilişkileri güçlendirdiğinden, kurumlar arası imzalanmış olan protokollerin varlığından, yasal prosedürün takip edilmesi gerektiğinden söz edilmiştir. Katılımcılar tarafından birebir iletişim esnasında beklentilerin net olarak ifade edilmesinin, tarih belirleme konusunda dikkatli olunması gerektiğinin altı çizilmiştir. Ayrıca katılımcı 12 okul müdüründen 7'sinin işbirliği yapılan kurumun kimliğinin önemini ve sakıncalı olabilecek örgütlere karşı dikkatli olunması gerektiğini vurgulaması önemlidir.

"Resmi yazışmalar, ikili ilişkiler ile aksaklıkların üstesinden geliyoruz. Ayrıca Din Öğretimi Genel Müdürlüğünün desteği var. Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Trakya Üniversitesi ile imzalamış olduğumuz çeşitli protokoller var. Bu protokoller izin konusunda hızlı sonuç almamızı sağlıyor. Oluşabilecek aksaklıklar ise ikili ilişkiler ve tecrübe ile aşılıyor.(L1)"

"Kurumlar ile nezaket çerçevesinde görüşülerek, tarihler ve beklentiler konusunda doğrudan iletişim kurarak olası aksaklıkların üstesinden gelinebileceğini düşünüyorum. (L3)"

"Gerekli iznin sağlanması için kendimizi iyi ifade etmemiz gerekiyor. Eğer kendimizi iyi ifade eder, etkinliğimizden beklentilerimizi net olarak belirtebilirsek

gerekli iznin çıkması konusunda sorun yaşanacağını düşünmüyorum. Ama tabi bizim de kurum olarak dikkatli olmamız gerekiyor İşbirliği yapmak istediğimiz kurumun kimliğini iyi tanımalı, zararlı örgütlerden kaçınmalıyız.(L4)"

"Öncelikle telefon veya mail ile informal olarak iletişim sağlıyoruz. Bazen yetkili kişiye ulaşmakta sorun yaşayabiliyoruz. Kurumların yapıları ve çalışma usulleri farklı olduğu için ortak tarih oluşturmak zor olabiliyor. Bu noktada önemli olanın yasal prosedürün takibi olduğunu düşünüyorum. Yasal prosedür takip edildiğinde her zaman onay ve destek gördüğümüz söylenebilir.(O3)"

"İletişim MEB aracılığı ile oluyor. Genellikle aksaklık yaşanmıyor. Kaç öğrenci ile hangi tarihlerde bir etkinliğin gerçekleşeceği konusunda anlaşmaya varmak önemli. (İ3)"

Bu boyuttaki son soruya tüm okul müdürleri olumlu yönde yanıt vermiştir. Okul müdürleri, amirlerinin okul dışı etkinlikleri desteklediğini ve bu desteğin yeni etkinliklerin planlanması için motive edici olduğunu belirtmiştir.

"Amirlerimiz, desteğin ötesinde bizleri her zaman bu yönde teşvik etmektedirler. Hatta resmi yazılarla bazı okul dışı etkinlikleri zorunlu hale getirmektedirler. Bu da bizlere yeni okul dışı öğrenme etkinliklerinin düzenlenmesi konusunda ilham vermektedir. (O4)."

4.3.1. Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Kurumun Kültürüne ve İletişim Gücüne Maksimum Düzeyde Katkı Sağlayabilmesi İçin Okul Müdürüne Düşen Roller

Tüm görüşmelerde, görüşmenin akışı gereği araştırmacı tarafından katılımcılara, okul dışı öğrenme etkinliklerinin kurumun kültürüne ve iletişim gücüne maksimum düzeyde katkı sağlayabilmesi için okul müdürüne düşen rollerin ne olduğu sorulmuştur. Okul yöneticilerinin görüşlerine göre okul dışı öğrenme etkinliklerinin

kurumun kültürüne ve iletişim gücüne maksimum düzeyde katkı sağlayabilmesi için okul müdürüne düşen roller şekil 6'da özetlenmiştir.

Şekil 6. Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Kurumun Kültürüne ve İletişim Gücüne Maksimum Düzeyde Katkı Sağlayabilmesi İçin Okul Müdürüne Düşen Roller

Şekil 6 incelendiğinde katılımcıların bu soruya okul müdürlerinin, diğer kurumlarla ve amirleri ile sağlıklı iletişim kurabilme becerilerine sahip olması gerektiğine dair yanıtlar verdiği görüşmüştür. Bu iletişimin sağlıklı olabilmesi için katılımcılara göre okul müdürleri girişken ve işbirliğine açık olmalıdır. Ayrıca okul müdürleri, kurumu temsil eden kararlar verirken net bir dil kullanmalı, yasal prosedüre uygun hareket etmelidir. Okul yöneticileri, okulun çevresinde yarattığı izlenimleri küçümsememeli, iletişim araçlarından özellikle sosyal medyanın kullanımında dikkatli olmalıdır. Çelikten (2003)'e göre okul kültürü, en basit anlamıyla okul topluluğunu bir araya getiren idealler, değerler, varsayımlar, inanışlar ve tutumların

birleşimidir. Bu normlar okuldaki insanların tecrübelerini güçlü bir şekilde şekillendirir ve etkili bir okul müdürü liderliğinde ortak bir vizyon hâline gelir. Katılımcıların konu ile ilgili görüşleri aşağıdaki gibidir.

"Her konuda ve bu konuda da en önemli şey sağlıklı iletişim kurabilmektir. Bir okul müdürü olarak kendinizi doğru olarak ifade edebilirseniz iletişim anlamında amirlerinizle, öğretmenlerinizle, öğrencilerinizle veya velilerinizle sorun yaşamazsınız. Bazen okul dışı öğrenme etkinliklerini milli eğitim kendisi belirliyor. Mesela Edirne'deki tüm ortaokul öğrencileri trafik eğitim merkezine götürüldü, birçok öğrenci "Sinemaya Gitmeyen Öğrenci Kalmasın" projesi ile çeşitli filmlere götürüldü. Bu gibi projeler milli eğitimin kendi projeleriydi. Bu durumlarda okul müdürü işbirliğine açık olmalı ve kendi kurumunu ilgilendiren organizasyonda üzerine düşeni yapmalıdır. (İ2)"

"Okulun çevresinin genişlemesinin, çevresi tarafından bilinen ve tercih edilen bir kurum olmasında kurumun iletişim gücünü unutmamak gerekir. Yani siz kurumunuz içinde dengeli bir koordinasyon yürütüyorsanız bu dışarı da böyle yansıyacaktır. İçerde ne varsa dışarda da onun gözükmesi iletişimi güçlendirir. Dışarda kurumunuza ait olan izlenimleri önemsemek gerekiyor. Günümüz dünyasında bu konuda adeta bir reklam yarışı var. Her ne kadar zaman zaman sıkıcı olan bir durum olsa da dozunda olarak bu durumu göz önünde tutmak gerekiyor.(O2)"

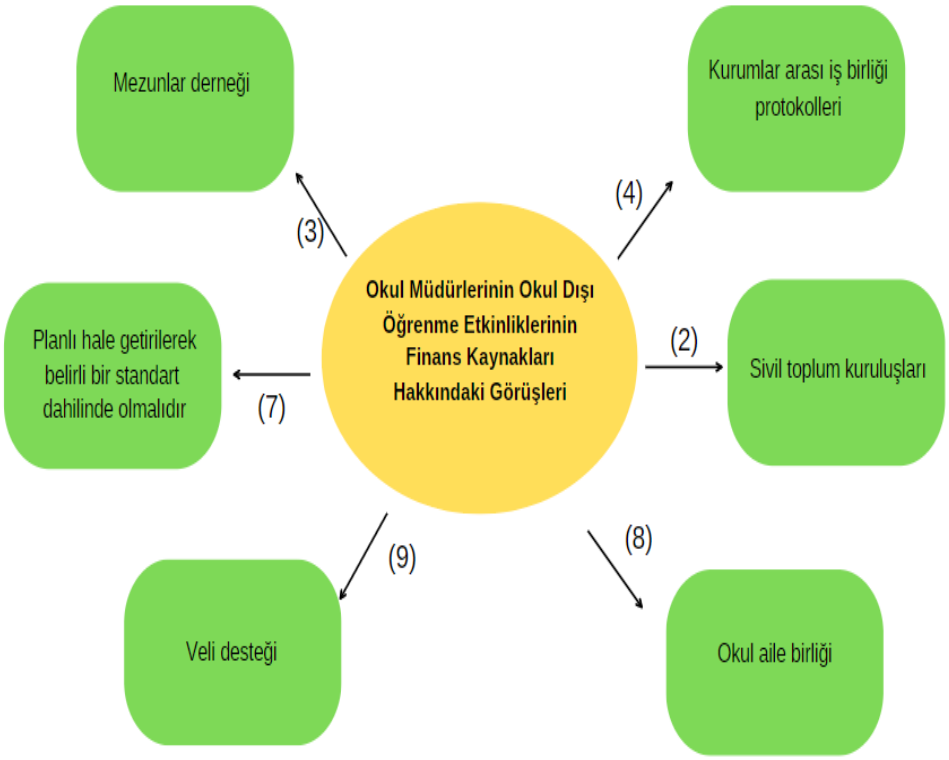
"İletişimde aksaklık yaşanmaması için günlük hayatta da olduğu gibi okul yöneticiliğinde de net olmak gereklidir. Tarihler, istekler konusunda iletişime geçilen kurumla net iletişim sağlanmalıdır. Okul müdürüne bu konuda düşen görev iletişim aşamalarını kontrol etmek veya bu konudaki görevlendirmeleri takip etmektir. Süreç zaten yasal prosedüre uygun olarak inşa edilmelidir. Sürecin yasal prosedürünü başlatmada da okul müdürünün rolü önemlidir. (O3)"

"Bu çağda sosyal medya her kurum için önemli bir iletişim kanalı. Ancak bu konuda oldukça dikkatli olunmalı. Bu mecrada okulunuzla ilgili olumlu izlenimler oluşturabileceğiniz gibi beklenmedik olumsuz sonuçlar da elde edebilirsiniz. Her okul yöneticisi bu konuda dikkatli olmalıdır diye düşünüyorum. Her geçen gün vatandaş

olarak bu konuda bilinçlensek de özellikle öğrenci gizliliğini ihlal etmemek konusunda herkesin dikkatli olması gerektiğini düşünüyorum. (L1)"

4.4. Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Finans Kaynakları Hakkındaki Görüşleri

Bu boyutta sorulan sorular katılımcıların, bilgi sağlama ve karar alma yöneticilik rollerini ortaya koymak amacıyla sorulmuştur. Okul müdürlerinin okul dışı öğrenme etkinliklerinin finans kaynakları hakkındaki görüşleri aşağıda verilen Şekil 7'de özetlenmiştir.

Şekil 7. Okul Müdürlerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Finans Kaynakları Hakkındaki Görüşleri

Bu boyuttaki sorulara verilen cevapların kurum türlerine göre farklılaştığı görülmüştür. Örneğin ortaöğretim kurumlarının çoğunda maddi kaynağın sağlanması

konusunda mezunlar derneğinin, kurumlar arası işbirliği protokollerinin, sivil toplum kuruluşlarının maddi kaynak oluşturmada etkili olduğunu görüyoruz. İlköğretim kurumlarında ise okul dışı öğrenme etkinlerinin finansal kaynağını çoğunlukla okul aile birliği ve öğrencilerin bireysel katkıları oluşturmaktadır. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin finansal kaynağının sağlanması konusunda okul müdürlerinin çoğu belirli bir standart getirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu tür etkinliklerin planlı hale getirilmesi ve projelendirilmesi sonucu bakanlık tarafından ödeneklerle desteklenmesinin eğitimde fırsat eşitliğini arttıracağı düşünülmektedir.

"Okul dışı öğrenme etkinliklerinde maddi imkanlarımızı ikili ilişkilerimizle güçlendiriyoruz. Örneğin okulumuz 12. Sınıf öğrencilerini her yıl eylül-ekim ayında İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne götürüyoruz. Bu gezinin finansal kaynakları arasında birkaç sivil toplum kuruluşunu sıralayabilirim. (L1)"

"Kurumlar arası protokollerin yardımcı olduğu konulardan biri de etkinliğin finansmanı diyebilirim. Araç sağlanması, ikramlar konusunda bu protokoller ve mezunlar derneği önemli bizim için. Daha çok projenin bakanlık tarafında bütçe bulup bir standart içermesini isterdim. (L3)"

"Düzenlemek istediğimiz herhangi bir okul dışı öğrenme etkinliğinde finans kaynağı öğrencilerin aileleri oluyor genellikle. Ancak ihtiyaç durumunda okul aile birliğimizin bütçesi devreye girebiliyor. İhtiyacı olan öğrencilerimize okul aile birliğimiz destek oluyor. Projelendirilip bakanlıktan destek alınan etkinlikler de oluyor. Daha fazla etkinlikliğin bu şekilde bütçelendirilebilmesi gerekir. (O3)"

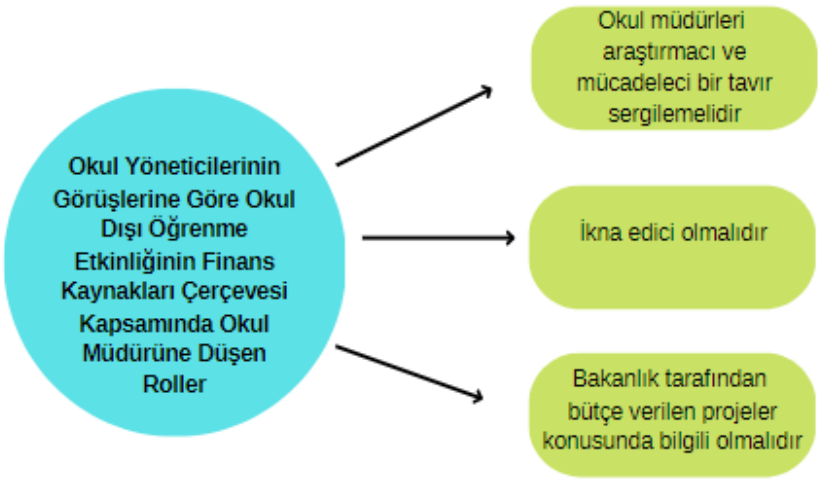
"Bu tür etkinliklerin finansal kaynağı keşke belli bir standart altında olsa. Bu kadar desteklenen ve faydalı olduğu düşünülen etkinlikler ancak maddiyat konusu çoğu zaman daha planlanma aşamasından etkinliği yok edebiliyor. Belirli kurallar olup başvurusu yapılabilen, belirli temellere oturtulan bir program olsa durum çoğu okul için daha başka olur. (O4)"

"Bu etkinliklerin finansı tamamen velilerimize aittir. Nadiren valilik-belediye veya bakanlık kaynaklı etkinlikler olur ve araç temini konusunda yardım aldığımız

olur. Ancak kendi planlamamız dahilindeki tüm etkinliklerin finans kaynağını velilerimiz oluşturmaktadır. (İ2).”

4.4.1. Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliğinin Finans Kaynakları Çerçevesi Kapsamında Okul Müdürüne Düşen Roller

Tüm görüşmelerde, görüşmenin akışı gereği araştırmacı tarafından katılımcılara, araştırmaya göre okul dışı öğrenme etkinliğinin finans kaynakları çerçevesi kapsamında okul müdürüne düşen rollerin ne olduğu sorulmuştur. Okul yöneticilerinin görüşlerine göre okul dışı öğrenme etkinliğinin finans kaynakları çerçevesi kapsamında okul müdürüne düşen roller Şekil 8’de özetlenmiştir.

Şekil 8. Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliğinin Finans Kaynakları Çerçevesi Kapsamında Okul Müdürüne Düşen Roller

Katılımcılar bu boyutta, okul müdürlerinin araştırmacı ve mücadeleci bir tavır sergilemesi gerektiği konusunda fikir belirtmiştir. Ayrıca okul müdürlerinin ikna yeteneğini kullanarak ihtiyaç duyulan finans kaynağı konusunda kurum-kuruluşlardan, bakanlıktan veya velilerden gerekli finans kaynağı temin edebileceği üzerinde durulmuştur. Katılımcılara göre okul müdürleri bakanlık tarafından bütçe

elde edilen projeler (ERASMUS vb.) konusunda bilgili olmalıdır. Bu tür projeler konusunda okul personeline fırsat tanımalıdır.

"Yeri geliyor okulumuza bağışta bulunan hayırseverler oluyor. Okul aile birliği bütçemizde yer alan bu bağışlar öğrencilerimizin ihtiyaçlarında kullanılıyor. Yeri geliyor doğrudan eğitim masraflarında veyahut bu tür okul dışı etkinliklere katılabilmeleri hususunda bir kaynağa dönüşüyor. (L4)"

"Bütçe konusunda biraz araştırmacı olmakta fayda var. Örneğin ulaşım aracı temininde bir okul servisi ile anlaşıldığında belediye servisine göre daha fazla ücret ödemesi gerekiyor çocukların. Ya da örneğin ziyaret edilecek bir müze ile önden telefon görüşmesi yaparsanız biletler konusunda indirim kazanmak mümkün olabilir. (L5)"

"Bakanlık tarafından bütçe verilen projeler konusunda bilgili olmak, öğretmenlerin bu konudaki çalışmalarını arttırmaları konusunda destekleyici olmak lazım. Bu şekilde hem öğretmen gelişimine katkı sunan hem de öğrencilerine katkı sunan birçok okul oldu. (O3)"

BÖLÜM V

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlara dayalı olarak yapılan önerilere yer verilmiştir.

5.1.Sonuç

Bu araştırmada okul dışı öğrenme ortamlarının etkili kullanılmasında okul müdürlerinin rolü ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın çerçevesi inanç, bürokrasi ve finans olarak üç başlık altında oluşturulmuştur. İnanç başlığı altında okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenci ve öğretmen performanslarına etkisi; bürokrasi başlığı altında okul dışı öğrenme etkinliklerinin yürütülmesinde karşılaşılan durumlar ile okul dışı öğrenme etkinliklerinin okulun kurum kültürüne ve iletişimine etkisi; finans başlığı altında ise okul dışı öğrenme etkinliklerindeki mevcut finansal kaynakların ve hedeflenen finansal kaynakların durumu ele alınmıştır.

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelere göre okul yöneticileri okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarını doğrudan veya dolaylı olarak olumlu yönde etkilediğini düşünmektedir. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin akademik başarı dışında öğrencinin motivasyonunu, özgüvenini ve kişiler arası ilişkilerini güçlendirdiği ifade edilmektedir. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenci motivasyonunu olumlu yönde etkileyeceği görüşü hakim iken öğretmenlerin motivasyonunu olumsuz yönde etkileyebileceğine dair görüşler yer almaktadır. Araştırmaya göre özellikle ilkokullarda görev yapmakta olan okul müdürlerinin tümünde okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğretmen motivasyonunu düşürdüğü görüşü hakimdir.

Görüşmelere göre okul yöneticilerinin düzenlenmek istenen bir okul dışı öğrenme etkinliğini onaylayabilmesi için okul dışı öğrenme etkinliğinin içerik

açısından hedef gruba uygun olmalıdır. Okul yöneticileri bu kapsamda okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğretmen veya öğrencinin kişisel gelişimine katkı sağlayacağına inanmanın, müfredata ve okul programına uygunluğunun, güvenlik riskleri barındırmamasının, farklı branşlarla ilişki kurmayı desteklemesinin, iyi planlanmış olmasının ve planlayıcı kişinin etkinlikte fiziksel olarak yer almasının önemli olduğunu vurgulamıştır.

Görüşmelerde okul yöneticilerinin düzenlenmesini isteyeceği okul dışı öğrenme etkinliklerinin ortak özellikleri ortaya konmak istenmiştir. Bu kapsamda okul müdürleri milli duyguları canlandıran, doğal yaşam sevgisini arttıran, sınav motivasyonunu arttıran ve bilimsel içeriği ile öne çıkan okul dışı öğrenme etkinliklerinin geçekleştirilmesi konusunda istekli olduğunu ifade etmiştir.

Okul yöneticileri okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrencinin okula karşı aidiyet duygusunu beslediğini, okulu sahiplenmesini kolaylaştırdığını düşünmektedir. Bazı okul dışı öğrenme etkinliklerinin tekrarlanmasının, bu etkinliğin kurumun geleneksel etkinliği haline gelmesini sağlayarak kurum kültürünün önemli bir parçası haline dönüştüğü sonucuna yapılan görüşmelerde ulaşılmıştır. Ayrıca katılımcı ilkokul müdürlerinin tümünün, velilerin okul dışı öğrenme etkinliğine katılmasının okul kurum kültürüne sağlayacağı katkılara yönelik yanıtlar vermiş olması diğer okul türlerinde görev yapmakta olan okul müdürlerinin verdiği yanıtlardan ayrışmaktadır.

Görüşmelere göre okul müdürleri, okul dışı öğrenme etkinliklerinin okulun çevresi ile iletişimini güçlendirdiğine ve okulun görünürlüğünü arttırdığına inanmaktadır. Ayrıca okul dışı öğrenme etkinliklerinin okulun markalaşmasının önünü açtığına, okulun tercih edilmesine katkı sağladığına, okulun yeni paydaşlar kazanmasını sağladığına, kurumun başarılı ve başarısız yönlerinin sergilenmesini sağladığına inanılmaktadır. Görüşme yapılan okul müdürlerinin çoğunluğu okul dışı öğrenme etkinliklerinin kurumun sosyal medya içeriklerini daha görünür hale getirdiğini fakat esas amacın bu olmayarak sosyal medyanın dozunda kullanılması gerektiğine, bu tür paylaşımların öğrenci gizlilik haklarını ihlal edebileceğine inanmaktadır.

Okul dışı öğrenme etkinliklerinde kurum ve kuruluşlarla gerekli iletişimin sağlanması ve oluşan aksaklıkların giderilmesi konusunda ortak kanı birebir ilişkilerin önemli olduğudur. Ayrıca kurumun mezun öğrencilerinin ikili ilişkileri güçlendirdiğine, kurumlar arası imzalanmış olan protokollerin okulun çevresiyle iletişimini güçlendirdiğine ve bu etkinliklerde yasal prosedürün takip edilmesi gerektiğine inanılmaktadır. Katılımcılar tarafından birebir iletişim esnasında beklentilerin net olarak ifade edilmesinin, tarih belirleme konusunda dikkatli olunması gerektiğinin altı çizilmiştir. Ayrıca katılımcı okul müdürlerinin çoğunluğu işbirliği yapılan kurumun kimliğinin önemini ve sakıncalı olabilecek örgütlere karşı dikkatli olunması gerektiğini vurgulamıştır. Katılımcı okul müdürleri amirlerinin okul dışı etkinlikleri desteklediğini ve bu desteğin yeni etkinliklerin planlanması için motive edici olduğunu belirtmiştir.

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde okul dışı öğrenme etkinliklerinin finansmanın görüşme yapılan okul türüne göre değiştiği görülmüştür. Ortaöğretim kurumlarının çoğunda maddi kaynağın sağlanması konusunda mezunlar derneğinin, kurumlar arası işbirliği protokollerinin, sivil toplum kuruluşlarının maddi kaynak oluşturmada etkili olduğunu görülürken ilkokul ve ortaokullarda okul dışı öğrenme etkinlerinin finansal kaynağını çoğunlukla okul aile birliği ve öğrencilerin bireysel katkılarının oluşturduğu ifade edilmiştir. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin finansal kaynağının sağlanması konusunda okul müdürlerinin çoğu belirli bir standart getirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu tür etkinliklerin planlı hale getirilmesi ve projelendirilmesi sonucu bakanlık tarafından ödeneklerle desteklenmesinin eğitimde fırsat eşitliğini arttıracağı düşünülmektedir.

5.2.Öneriler

Okul dışı öğrenme ortamlarının etkili kullanılmasında okul yöneticilerinin rolünü ortaya koymaya çalışan bu araştırmada; okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımında sergilenen yöneticilik rollerinin kişiler arası, karar alma ve bilgi sağlama yöneticilik rolleri kategorilerinde sınıflandırılması yapılmıştır. Okul dışı öğrenme

ortamlarının etkili kullanılmasında okul yöneticilerinin rolü araştırmasından yola çıkılarak aşağıdaki öneriler ortaya konabilir:

1. Araştırmada okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin hem akademik başarılarına olan olumlu etkilerinin varlığından hem de akademik başarı dışında öğrenci motivasyonuna, özgüvenine ve kişiler arası ilişkilerine sağladığı olumlu etkilerden bahsedilmektedir. Bu nedenle okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğretim programları ile ilişkisinin arttırılması sağlanmalı, bu konuda somut adımlar atmayı sağlayacak planlamalar yapılmalıdır.
2. Araştırmaya göre özellikle ilkokullarda görev yapmakta olan okul müdürlerinin tümünde okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğretmen motivasyonunu düşürdüğü görüşü hâkimdir. Bu görüşün oluşmasının nedenlerinin başında güvenlik açısından küçük yaş gruplarında daha büyük kaygılar taşınıyor olması gelmektedir. Yerel idareler tarafından etkinliğin düzenleneceği kurumlar ve etkinliği düzenleyecek öğretmenler hizmetiçi eğitimlerle desteklenmeli, etkinlik esnasında konuya hâkim yardımcı personeller görevlendirilmelidir.
3. Araştırmada okul dışı öğrenme etkinliklerinde yaşanan önemli sorunlardan birinin maddi kaynak yetersizliği olduğu görülmüştür. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin finansal kaynağının sağlanması konusunda okul müdürlerinin çoğu belirli bir standart getirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu tür etkinliklerin planlı hale getirilmesi ve projelendirilmesi sonucu bakanlık tarafından ödeneklerle desteklenmesi önerilmektedir.
4. Araştırma sonucunda okul dışı öğrenme etkinliklerinin öneminin giderek arttığı ve okul dışı öğrenme ortamlarının etkili kullanımında okul yöneticilerinin birçok rolünün var olduğu tespit edilmiştir. Okul yöneticilerinin bu rollerinin farkında olması için çalışmalar yapılmalıdır.
5. Araştırma sonucunda okul dışı öğrenme etkinliklerinin etkili kullanılmasında tespit edilen yönetici rolleri temele alınarak okul dışı öğrenme etkinliklerinde yönetici rolleri ölçeği geliştirme çalışmaları yapılabilir.

6. Çalışmada tespit edilmiş olan yönetici rollerinden yola çıkılarak okul dışı öğrenme etkinliklerindeki yönetici rollerinin görev yapılan okul türüne, yaş, cinsiyet, eğitim durumu değişkenlerine göre değişimleri incelenebilir.

KAYNAKÇA

Arabacı, S. & Dönel Akgül, G. (2020). Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına Yönelik Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Görüşleri . International Journal of Scholars in Education, 3 (2) , 276-291.

Armağan, B. (2015). İlkokul dördüncü sınıf fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları: bir eylem araştırması *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Atabek-Yiğit, E. (2011). Sanayi kuruluşları. *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları* (Edt: C. Laçin-Şimşek). Ankara: Pegem Akademi.

Babaoğlan, E., Nalbantı A. ve Çelik E. (2017). Okul Başarısına Okul Yöneticisinin Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 93-109.

Balcı, A. (2021). Okul Yöneticiliğinin Meslekleşmesi. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama,* 4(2), 62-78.

Balyer, A. (2012). Çağdaş Okul Müdürlerinin Değişen Rolleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi,* 13(2), 75-93.

Bierbaum, E. G., 1988. Teaching science in science museums. *Curator The Museums Journal*, 31(1), 26-35.

Bursalıoğlu, Z. (2015). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Akademi.

Büyükkaynak, E., Ok, Z., ve Aslan, O. (2016). Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Fen Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına Yönelik Görüşleri. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Ek sayı 1, 43-60.

Can, H. (1994). *Organizasyon ve Yönetim*. Ankara: Siyasal Kitabevi

Can, N. (2013). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.

Can, N. S. (2019). Geri dönüşüm ve çevreye etkileri konusunda okul dışı öğrenme ortamları etkinliklerinin ilkokul öğrencilerinde farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.

Çelikten, M. (2003). Okul Kültürünün Şekillendirilmesinde Müdürün Rolleri .*Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,* 1(4) , 0-0 .

Çetinkaya, E. (2021). Farklı Coğrafi Bölgelerde Görev Yapan Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 298-331.

Clarke Vivier, S., ve Lee, J. C. (2018). Because Life Doesn't Just Happen in a Classroom Elementary and Middle School Teacher Perspectives on the Benefits of, and Obstacles to, Out-of-School Learning . *Issues in Teacher Education* , 27(2), 55-77.

Çığrık, E. ve Özkan, M. (2016). Bilim merkezinde yürütülen öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin fen bilimleri dersindeki akademik başarılarına etkisi ve motivasyon düzeyleriyle ilişkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 29(2), 279-301.

Çiğdemoğlu, C. , Tekeli, A. ve Köse, F. (2019). Okul-dışı Öğrenmeye Yönelik Öğretmen Mesleki Gelişim Programından Mentorlük Desteği Alan Öğretmenin Öğrencilerine Yansıyan Etkileri- Bir Örnek Olay Çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(5) , 2311-2330.

Demirci, E. (2018). Yönetimde Temel Kavramlar ve Özellikler. *Yönetim ve Organizasyon* (Edt: G. N. Zeytinoğlu), Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları. ss. 2-23.

Demirel, R. ve Özcan, H. (2020). Ortaokul öğrencileri ile bir okul dışı öğrenme ortamına alan gezisi: Tropikal kelebek bahçesi örneği. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi,* 5(2), 120-144.

DeWitt, J., ve M. Storksdieck. (2008). "A Short Review of School Field Trips: Key Findings from the Past and Implications for the Future." *Visitor Studies,* 11(2), 181–197.

Dilli, R. (2017). Öğretmenlerin Müzelerin Öğrenme Ortamı Olarak Kullanımına İlişkin Görüşleri . *Milli Eğitim Dergisi,* 46(214) , 303-316 .

Doğan, H. (2019). Yönetici rolleri ve etkileme taktikleri ile öğretmenlerin yöneticiye güveni arasındaki ilişkiler. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Durmaz, D. (2020). Günümüzde interaktif müzecilik anlayışı. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.

Efil, İ. (1999). *İşletmelerde Yönetim ve Organizasyon.* Bursa: Alfa Kitabevi.

Eshach, H. (2007). Bridging In-school and Out-of-school Learning: Formal, Non-Formal, and Informal Education. *Journal of Science Education and Technology,* 16, 171-190

Erdoğan, E. (2022). Okul Müdürlerinin Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri İle Mintzberg'in Yönetici Rolleri Arasındaki İlişki. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Uludağ Üniversitesi, Bursa.

Falk, J. H., Balling, J. D. (1982). The field trip milieu: Learning and behavior as a function of contextual events. *Journal of Educational Research,* 76(1), 22-28.

Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.

Fűz, N., ve Korom, E. (2017). The cogniıtive and non-cognitive effects of out-ofschool learning. *Electronic Proceedings of the ESERA 2017 Conference*. Research, Practice and Collaboration in Science Education, 9(9), Dublin City University, Ireland.

Gökçe, F. (2013). Evaluation of school principals' managerial behaviors considering Mintzberg's managerial roles. In G. T. Papanikos (Ed.), *Abstract book: 15th Annual International Conference on Education* (pp.74). Athens, Greece: The Athens Institute For Education And Research.

Gökçe, O. ve Şahin, A. (2003). Yönetimde Rol Kavramı Ve Yönetsel Roller. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi,* 3(6) , 133-156.

Gürbüz, R., Erdem, E. ve Yıldırım, K. (2013). Başarılı okul müdürlerinin özellikleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (20), 167-179.

Gürsel, M. (2003). *Okul yönetimi*. Konya: Eğitim Kitabevi.

Henriksson, A. C. (2018). İlkokul öğretmenlerinin fen eğitimi içinde okul dışı öğrenme algıları. *LUMAT: Uluslararası Matematik, Fen ve Teknoloji Eğitimi Dergisi,* 6(2), 9–26.

Hepcan, Ç.C. ve Özkan, B. (2005). Botanik Bahçelerinin Kentsel Dışı Mekanlar Olarak Kullanıcılara Sunduğu Olanakların Belirlenmesi. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi,* 42(3), 160.

Hooper-Greenhill, E. (1999). *Müze ve galeri eğitimi* (Çev: M.Ö. Evren, E.G. Kapçı,) Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi. (Eserin orjinali 1991'de basılmıştır.)

ICOM Uluslararası Müzeler Konseyi. (2007). According to the ICOM Statutes, *adopted during the 21st General Conference in Vienna,* Austria, in 2007

Kafalı, U. (2022). Okul Yöneticilerinin Okul Kültürünün Oluşturulmasındaki Rolü. *Balkan and Near Eastern Journal of Social Sciences Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi,* 8(01), 48-56.

Karbeyaz, A., Karamustafaoğlu, O. (2021). Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Öğretime Katkısı Hakkında Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri Üzerine Bir İnceleme. *İstanbul Journal of Social Sciences,* (29), 1-20.

Karadoğan, S. (2016). Eğitimde sınıf-okul dışı öğrenme uygulamaları ve yaşanan sorunlar. *Türkiye'de eğitim sorunlarına yönelik akademik değerlendirmeler-I içinde* (Edt: R. Aksu) , Ankara: Maya Akademi Yayıncılık. ss. 47-84.

Katz, D., ve Kahn, R. L. (1978). *The Social Psychology of Organizations.* New York: Wiley.

Kıral, B. (2021). Milli Eğitim Bakanlığı Taşra Teşkilatı Yöneticileri: Milli Eğitim Müdürleri Üzerine Nitel Bir Çalışma. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 10(1), 98-122.

Koparal, C., ve Özalp, İ. (2013). *Yönetim ve organizasyon.* Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

Massie, J. (1983). L. *İşletme Yönetimi* (Çev: Ş. Öz Alp), Eskişehir: Bayteş Yayıncılık

Mavi, D. (2020). Yönetici rolleri, örgüt iklimi ve duygusal emek arasındaki ilişkilere yönelik öğretmen görüşleri. *Yayımlanmamış Doktora Tezi.* Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.

MEB (2000). *Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Okulları Müdürlüğü Görev Tanımı.* Ankara: Tebliğler Dergisi.

MEB (2009). *Denizcilik ve Akvaryum Kurma. Mesleki Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi.* Ankara: MEB Yayını.

MEB (2018). *2023 Eğitim Vizyonu Belgesi*. Ankara: MEB Yayını.

MEB (2019a). *Müze Eğitimi Kitabı.* Ankara: MEB Yayını.

MEB (2019b). *Okul Dışı Öğrenme Ortamları Kılavuzu.* Ankara: MEB Yayını.

MEB (2019c). *Okulum Edirne Ortaokul Okul Dışı Öğrenme Ortamları Kitapçığı.* Edirne: MEB Yayını.

Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği (2019). Resmi Gazete. Yayım Tarihi: 12.09.2019. Sayısı: 30886.

Mertoğlu, H. (2019). Fen bilgisi öğretmen adaylarının farklı öğrenme ortamlarında gerçekleştirdikleri okul dışı etkinliklere ilişkin görüşleri. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi,* 3(3), 101-124.

Morgan, D. L. ve Morgan, R. K. (2008). *Single-Case Research Methods For The Behavioral And Health Sciences.* New York: SAGE Publications.

Nelson, E. (2012). *Cultivating Outdoor Classrooms: Designing And İmplementing Childcentered Learning Environments.* St. Paul, MN: Redleaf Press

Neuman, L. W. (2014). *Social Research Methods: Qualitative And Quantitative Approaches.* Essex: Pearson Education Limited.

Neuman, W. L. ve Robson, K. (2014). *Basics Of Social Research.* Toronto: Pearson Canada.

Odabaşı, Y. (2006). Değişimin ve dönüşümün aracı olarak girişimci üniversite. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi,* 1(1), 87-104.

Ortaş, İ. (2018). Bilgi ve İletişim Çağında Bilimsel Bilgiye Erişimin Önemi ve Türkiye'nin Bilgiye Erişim Potansiyeli. *Türk Kütüphaneciliği,* 32 (3), 223-232.

Öner, G. ve Öztürk, M. (2019). Okul Dışı Öğrenme ve Öğretim Mekânları Olarak Bilim Merkezleri: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Deneyimi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Armağan Özel Sayısı, 1109-1135.

Özcan, H. Ve Yılmaz Ş.(2018). Planetaryum Gezisi ile Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Astronomi Kavramlarındaki Değişimin İncelenmesi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)* 12(1), 392-418.

Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (1), 323-343.

Sağlamer, Yazgan, B. (2013). Araştırmaya Dayalı Sınıf Dışı Laboratuar Etkinliklerinin Öğrencilerin Araştırma-Sorgulama Becerilerine ve Çevreye Karşı

Tutumlarına Etkisi, *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Saraç, H. (2017). Türkiye'de Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Yapılan Araştırmalar: İçerik Analizi Çalışması. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*. 3(2), 60-81.

Sayıklı, A. (2018). Dünden yarına eğitim paradigmaları: Sanayi modeli eğitim dijital çağda yeterli mi? *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi.* 4(2), 189-198.

Soylu, Ü. İ. ve Karamustafaoğlu, O. (2020). Okul Dışı Ortamlarda Öğretim Deneyimi Olan Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Bu Ortamlara Yönelik Görüşleri . *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(3), 174-196.

Sözer, Y. (2015). Sınıf İçi Öğrenmeleri Destekleyen Okul Dışı Aktif Öğrenmeler: Bir Meta-Sentez Çalışması. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.

Ramey-Gassert, L., Walberg III, H. J., Walberg, H. J., 1994. Reexamining connections: Museums as science learning environments. *Science Education,* 78(4), 345-363.

Rizzo, J. R., House, R. J., ve Lirtzman, S. I. (1970). Role conflict and ambiguity in complex organizations. *Administrative Science Quarterly*, 15(2), 150-163.

Tabancalı, E. ve Su, Y. (2021). Okul müdürlerinin rol belirsizliği. *Journal of Qualitative Research in Education,* 25, 344-368.

Tal, T., ve Morag, O. (2009). Reflective practice as a means for preparing to teach outdoors in an ecological garden. *Journal of Science Teacher Education,* 20, 245-262.

Terzioğlu, C. (2019), İlkokullardaki Okul Yöneticilerinin Mintzberg'in Yönetici Rollerini Yerine Getirme Düzeylerinin Hesap Verebilirlik Açısından Değerlendirilmesi, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Uludağ Üniversitesi, Bursa.

Toffler, A. (1970). *Future Shock.* New York: Random House

Türnüklü, A. (2000). Eğitim Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi,* 24, 543-559.

Tok, T. N., ve Doğan, H. (2019). Okul yönetici rolleri ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Curr Res Educ,* 5(1), 1-12.

Yaşar Çetin, B. (2021). Okul Yöneticilerinin, Öğretmenlerin, Öğrencilerin Ve Velilerin Okul Dışı Öğrenmeye İlişkin Görüşleri, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınları.

Yıldız, E. (2022). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarını Kullanma Durumlarının Değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi,* 17(33), 94-127.

Yüksel, A.N. (2020). "Nitel Bir Araştırma Tekniği Olarak: Görüşme", *International Social Sciences Studies Journal,* 56(6), 547-552.

EKLER

EK 1. Görüşme Soruları

Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Etkili Kullanılmasında Okul Yöneticilerinin Rolü

Okul Yöneticileri İle Görüşme Soruları

A. İnanç Boyutu

Okul Müdürlerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Öğrenci ve Öğretmen Performanslarına Etkisi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Sorular

1. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarısına etkisi konusundaki görüşleriniz nelerdir?
2. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenci-öğretmen-okul ilişkisine etkileri konusundaki görüşleriniz nelerdir?
3. Sizce okul dışı öğrenme etkinliklerinin düzenlenmesi okul çalışanlarının motivasyonunu nasıl etkiler?

B. Bürokrasi Boyutu

Okul Müdürlerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Yürütülmesi Hakkındaki Görüşleri

1. Gerçekleştirilmek istenen bir okul dışı öğrenme etkinliğinin sizin tarafınızdan onaylanabilmesi için hangi özellikleri taşıyor olması gerekir?
2. Bugüne kadar kurumunuzca düzenlenmesini istediğiniz özel bir okul dışı öğrenme etkinliği oldu mu? Bu etkinliği gerekli görmenizin nedenleri nelerdir?
3. Okulunuz sınırlarında başlayıp okul dışına taşınarak bir okul dışı öğrenme etkinliğine dönüşen projeniz oldu mu? Bu proje hakkında bilgi verebilir misiniz?

Okul Müdürlerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliğinin Kurumun Kültürüne ve İletişim Gücüne Etkisi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Sorular

1. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin okulunuz kurum kültürüne etkisi konusundaki görüşleriniz nelerdir?
2. Kurumunuzun yer aldığı okul dışı öğrenme etkinlikleri okulunuzun çevresi ile iletişimini ve okulunuzun görünürlüğünü nasıl etkiler?
3. Okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımı için ilgili kurum ve kuruluşlar ile gerekli iletişimi nasıl sağlıyorsunuz? Bu konuda yöneticilerin karşılaştığı sorunlar nelerdir?
4. Okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımında oluşan iletişim, izin vb. aksaklıkların üstesinden nasıl geliyorsunuz?
5. Amirlerinizin okul dışı öğrenme etkinlikleri konusundaki görüş ve destekleri kurumunuza ait okul dışı öğrenme etkinliklerini nasıl etkilemektedir?

C. Finans Boyutu

Okul Müdürlerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Finans Kaynakları Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Sorular

1. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin gerçekleşebilmesi için gerekli maddi kaynağı nasıl sağlıyorsunuz?
2. Sizce okul dışı öğrenme etkinliklerinin finans kaynağı nasıl elde edilmelidir?

EK.2. Uzman Görüşüne Başvurulan Öğretim Üyeleri

1. Prof. Dr. Tuncer BÜLBÜL
2. Prof. Dr. Cem ÇUHADAR
3. Doç. Dr. Meltem Acar GÜVENDİR
4. Doç. Dr. Seda Donat BACIOĞLU
5. Dr. Öğr. Üyesi Birol YİĞİT'
6. Dr. Öğr. Üyesi Yar Ali METE

EK.3. Edirne İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzin Yazısı

T.C.
EDİRNE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-56569733-44-25798915 01.06.2021
Konu : Anket İzni

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 20/04/2021 tarihli ve 47629 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Dilara ALKAN' ın Millî Eğitim Müdürlüğümüze bağlı Edirne İli Merkezinde bulunan Tüm Resmi Okul ve Bağlı Kuruluş yönetici ve öğretmenlerine yönelik uygulamak istediği **"Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Etkili Kullanılmasında Okul Yöneticilerinin Rolü "** konulu anketinin uygun görüldüğüne ilişkin 28/05/2021 tarihli ve 25675963 sayılı Valilik Onayı ve Veri Toplama Araçları ekte gönderilmiştir.

Anket çalışması kapsamında uygulamaya dahil edilen yönetici ve öğretmenlere gönüllülük esasına dayanılarak, eğitim öğretimi aksatmayarak, tüm sorumluluğun uygulayıcıda olması, çalışma esnasında onaylı evrakların kullanılması ve araştırma sonunda oluşturulacak raporun basılı ve dijital olarak Müdürlüğümüzle paylaşılması kaydıyla uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Dr. Önder ARPACI
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:
1- Valilik Onayı (1 sayfa)
2- Araştırma Değerlendirme Formu (1 sayfa)
3- Veri Toplama Araçları (3 sayfa)

EK.4. Etik Kurul Belgesi

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU

Oturum Sayısı: 2021/05
KARAR NO: 2021.05.29 **Karar Tarihi: 26.05.2021**

Akademik Danışmanlığını Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Prof.Dr. Tuncer BÜLBÜL'ün yaptığı, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Dilara ALKAN tarafından, Trakya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nda değerlendirilmek üzere gönderilen "Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Etkili Kullanılmasında Okul Yöneticilerinin Rolü" başlıklı araştırma dosyası incelenmiştir. Araştırmanın; gerçekleştirilmesinde etik bilimsel standartlar açısından sakınca bulunmadığına mevcudun oy birliği /~~oy çokluğu~~ ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Ayhan GENÇLER
Başkan
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒Evet ☐hayır

Prof. Dr. Rıdvan CANIM
Üye
Edebiyat Fakültesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☐yok
Toplantı Katılım ☐Evet ☐hayır

Prof. Ahmet Hamdi ZAFER
Üye
Devlet Konservatuvarı
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☐yok
Toplantı Katılım ☐Evet ☒hayır

Prof. Mehmet TÜZÜN
Üye
Güzel Sanatlar Fakültesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒Evet ☐hayır

Prof. Dr. Cem ÇUHADAR
Üye
Eğitim Fakültesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒Evet ☐hayır

Doç. Dr. Gökhan ILGAZ
Üye
Roman Dili ve Kültürü Arş.Enst.
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒Evet ☐hayır

Doç. Dr. Ahmet Emre DAĞTAŞOĞLU
Üye
İlahiyat Fakültesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒Evet ☐hayır

Doç. Dr. Esma MIHLAYANLAR
Üye
Mimarlık Fakültesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒evet ☐hayır

Doç. Dr. Emre ATILGAN
Üye
Proje Koordinasyon Uyg.ve Arş.Merk.
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒evet ☐hayır

Doç. Dr. Hakkı Mevlüt ÖZCAN
Üye
Kariyer Uygulama ve Araştırma Merkezi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒evet ☐hayır

Dr. Öğr. Üyesi Levent DOĞAN
Üye
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☐ yok
Toplantı Katılım ☐evet ☒hayır

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül KILIÇ
Üye
Balkan Araşurma Enstitüsü
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒evet ☐hayır